Lodzer Tageblat № 125

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 15 גראשען

לאדזשער טאגעבלאט

היינט 6 זייטען

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 100-57, פון אדמיניסטראציע 100-47.

מאנטאג, פ׳ בהעלותך ט״ז סיון תרצ״א | 1 czerwca 1931 r. | 24-טער יאהרגאנג

שווערע גזירה געגען באדען-קויף אין א״י

די פעראָרדנונג האט ארויסגעגעבען דער שטעל-פערטרעטער פון הויך-קאמיסאר

גרויסע אויפרעגונג אין יודישען ישוב

ירושלים, 31. מאַי (יטא) אין דער היינטיגער אָפיציעלער גאַזעט פון דער ארץ-ישראל רעגירונג איז פערעפענטליכט געוואָרען אַ נייע פעראָרדנונג וועגען באָדען-פערקויף אין ארץ-ישראל. די פעראָרדנונג איז אַרויסגעגעבען געוואָרען 1 יאָהר.

איינער פון די הויפּט-תקנות איז, אַז אָהן דער בעשטעטיגונג פון געריכט קאָן מען נישט בעזייטיגען די פּאַכטערס פון׳ם באָדען.

די פּאַכטערס וועלען קענען בעזייטיגט ווערען נאָר אין דעם פאַל, ווען זיי צאָהלען נישט דאָס פּאַכט-געלד, אָדער זיי בעאַרבייטען נישט דעם באָדען, עס קענען אויך נישט בעזייטיגט ווערען די פערזאָנען, וואָס פּאַשען די בהמות 5 יאָהר אויפ׳ן באָדען. זיי קענען נאָר בעזייטיגט ווערען אין פאַל, ווען עס וועט פעסטגעשטעלט ווערען, אַז דערמיט וועט נישט צוגענומען ווערען פון זיי זייערע פרנסה-קוועלען.

די פעראָרדנונג האָט אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגע בעאונרוהיגונג און אויפרעגונג אין יודישען ישוב.

בכלל איז צוזעהן, אַז די פעראָרדנונג איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אין איילעניש. די פעראָרדנונג איז אונטערגעשריבען פון שטעל-פערטרעטער פון הויך-קאָמיסאַר, הגם דער הויך-קאָמיסאַר קומט שוין מאָרגען צוריק קיין ארץ-ישראל.

אין די רעגירונגס-קרייזען פערענטפערט מען זיך, אַז די פעראָרדנונג איז אַרויסגעגעבען געוואָרען צוליב דער טובה פון לאַנד.

פאליטישער רעפעראט פ״ז ד״ר חיים ווייצמאַן אין דער יוד. אגענץ

לאָנדאָן, 31 מאַי (יט״א) אויף דער זיצונג פון פּאָליטישען קאָמיטעט ביי דער אַגענץ, וועלכע וועט פאָרקומען דעם 14. יולי וועט פאָרקומען אַנ׳ אזכרה נאָך מאַרשאַל׳ן. ד״ר קירוס אַדלער וועט האַלטען אַ רעדע וועגען די פּראָבלעמען פון דער יודישער „אַגענץ״, ווייצמאַן וועט האַלטען אַ פּאָליטישען רעפעראַט, ד״ר רופּין וועגען דער פּראַקטישער אַרבייט אין א״י און ד״ר וואַסערמאַן וועגען די פינאַנצען פון דער „אַגענץ״.

אויסגעגליכען דער סכסוך אין דער ביעלסקער טעקסטיל-אינדוסטריע

וואַרשא. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט האָט די אַרביטראַזש-קאָמיסיע אַרויסגעטראָגען דעם אורטייל אין סכסוך צווישען די פאַבריקאַנטען און אַרבייטער פון דער ביעלסקער טעקסטיל-אינדוסטריע, לויט׳ן אויסגלייך בלייבען די וועבער ביי די פריהערדיגע לוינען.

אלפּוילישע „מכבי״-צוזאַמענפאָהר אין וואַרשא

וואַרשא. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז אין וואַרשא פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון די „מכבי״-ספּאָרט־פעראיינען פון גאַנץ פּוילען.

עס זענען געווען פערטרעטער דעלעגאַטען פון 100 שטעט. דעם צוזאַמענפאָהר האָט געעפענט דר. דאַווידזאָן־ אַ בעגריסונג אין נאָמען פון ד. א. ק. האָט געהאַלטען קאַפּיטאַן רעמבּאַווסקי, ער האָט געזאָגט, אַז ער איז צופרידען, אַז יודען אַנטוויקלען זייערע פיזישע כחות.

עס האָבען אויך בעגריסט די פּאָרשטעהער פון פערשידענע אינסטיטוציעס. אין פּרעזידיום איז אויך געוועהלט געוואָרען דער לאָדזשער דעלעגאַט ווינבערג. אין דער מאַנדאַט-קאָמיסיע זיידלער – און אין דער פּערמאַנענץ-קאָמיסיע וויינבערג. דעם בעריכט האָט אָפּגעגעבען רושעצקי. דר. ראָזענפעלד פון בערלין, פון וועלט-פערבאַנד „מכבי״ האָט גערעדט וועגען די צילען פון פערבאַנד.

אויסשטעלונג פון כאַלופּניקעס-אַרבייטען

וואַרשא (טעל. פון אונזער קאָרעספּ.) חיינט האָט זיך אין וואַרשא געעפענט אַ אויסשטעלונג פון די אויסאַרבייטונגען-פון דער הויז-אינדוסטריע (כאַלופּניקעס). ביז 60 פּראָצ. פון די או שטעלער זענען יודישע פאַ׳ ופניקעס.

אינטערווענץ פון פּוילען געגען רדיפות אויף יודען אין מעקסיקא

מעקסיק 31 מאַי (ספּעצ. צום „לאָדזשער סאַג.״) דער פּוילישער שאַרזש ד׳אַפער האָט אינטערווענירט ביי דער מעקסיקאַנער רעגירונג, וועגען דער העצע וואָס עס ווערט געפיהרט געגען יודישען קליינהאַנדעל.

אַראָפּגעפאַלען אַ באָמבע פון אַ מיליטערישען עראָפּלאַן

קראָקא (טעל. צום „ל.ט״.) פון אַ מיליטער אַעראָפּלאַן האָט היינט געמאַכט איבונגען איבער ראַקאָוויצע איז אַראָפּגעפאַלען אַ באָמבע די באָמבע האָט אויפגעריסען און שטאַרק בעשעדיגט אַ פּויערישׁ הויז.

ביאַליסטאָקער רב בעגריסט אַ קאַטוילישען קאָנגרעס

ביאַליסטאָק (טעלעפאָניש צום לאָדזשער טאַגעבלאַט) היינט האָט זיך דאָ געעפענט אַ קאַטוילישער קאָנגרעס. אין נאָמען פון דער ביאַליסטאָקער קהלה האָט דעם קאָנגרעס בעגריסט דער ביאַליסטאָקער רב׳.

דער יודישער דעלעגאַציע האָט דער אַרצי-ביסקופּ ערקלערט, אַז יודען און קריסטען דאַרפען זיך בעמיהען צו לעבען בשלום.

גאַנדי פאָהרט צום רונדען-טיש

ייאָמפיי 31 מאַי (ספּעצ. צום „ל.ט״) גאַנדי האָט ערקלערט, אַז ער פאָהרט אַרויס קיין לאָנדאָן אויף דער קאָנפערענץ ביים רונדען טיש.

את ידידינו החביבים מר
אברהם ורעיתו הנכבדה מרת מרים טננבאום
לחתונת בנם הנעלה מר יהודה נ״י
עם בחירת לבו העלמה העדינה מרת רבקה אלבין תחי׳
שהתקינה בל״ג בעומר זה בירושלים הננו שולחים מחוץ לארץ את ברכותינו החמות והלבביות:
תרוו מהם רב נחת ותזכו לראות מהם דור, ישרים ובורך.
את הזוג הצעיר הננו מאחלים חיים מאושרים כל ימי חייהם!
עמנואל המבורסקי ורעיתו.

ח׳ אמאַליע ליבראַך!
דעם טיפסטען ביילייד צוליב׳ן טויט פון דיין ברודער
בערנאַרד ליבראַך נ״ע
דריקט אויס
דאָס פּערסאָנאַל פון דער
יוד. קהלה-קאַנצעלאַריע.

א הארציגען דאנק
דעם געעהרטען אייגענטימער פון דער אויף אַלט-שטאָט פּאָפּולערער שולע פון
קאַצענעלסאָן-נאַכומאָוו
(נאַד-לודקאַ׳ן נומער 8)
דריק איך אויס אַ עפענטליכען הארציגען דאַנק פאַר זיין מוסטערהאַפטען און ראַציאָנעלען אויסבילדען פון מיין זוהן. איך בין העכסט צופרידען מיט׳ן אויסוועהלען פאַר דער ערציהונג און אויסבילדונג פון מיין קינד אַזאַ גוטע לעהר-אַנשטאַלט, מיט וועלכער די יודען פון אַלט-שטאָט מעגען ווירקליך זיך גרויסען
יהודה לאַקערמאַן

אחרי מחלה קצרה וכבדה שבקה חיים לכל חי האשה החשובה והצנועה
נ״ע אסתר דבורה אשת החסיד ר׳ מאיר נ״י ברסלר
בת ר׳ יעקב נ״י ליכטענשטיין בשנת הששים ושתים לימי חיי׳
הלויתה למנוחת עולמים היתה אתמול ט״ו סיון תרצ״א מבית האבל רחוב גדנסקה 31.
אודות האסון הגדול הזה מודיעים בצער עמוק המתאבלים עלי׳ מאין הפוגות
בעלה, אבי׳, בנותי׳, בני׳, אחי׳, כלותי׳, חתני׳, נכדי׳ ומשפחתה.

מאשיך = מצות
ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע
און מצה-מעהל, אייער-פערפעל
ווי אויך סוכארהעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם
מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט בעקאַנטע און פרישע גענזענע פון אונזערע
איבעראַל בעוואוסטער צוקערניע
ב. וויינבערג
38 פעטריקאָווער 38
– טעלעפאָן 143-82 –
פרישטיגע, מיטאגע, אווענד-ברויט
ווערען אַרויסגעגעבען טעגליך

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאַנאַ 4
פריער (הצעגיעלניאַנאַ 36)
טעלעפאָן 216-90
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע. אַלע-אַרט אַנאַליזע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַלען.
נעמט אָן בין 9–2, און פון 5–9 אָוענד,
בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. Niewiażski
ספּעציאַליסט
פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שוועכע
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען
און עלעקטראַ-טעראַפּיע אַנאַליזען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אַנדזשעיא 5 טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה, און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג פון ביז 1 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

Dr.med.
Adam Bender
אינערליכע ספּעציעל הארץ-קראַנקהייטען
נאַרוטאָוויטשא 30, טעל. 214-75
נעמט אָן פון 5 ביז 7 נאָכמ.

Dr. med.
Gustawa Zand-Tenenbaumowa
פרויען און אַקושעריע-קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעטראָגען
אויף פּיעטריקאָווער 109
טעלעפאָן 220-25
נעמט אָן פון 12 ביז 1 און פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

Dr. med. J. LUBICZ
Chirurg-Ortoped
האָט זיך איבערגעצויגען
פּאָלודניאָווא 9, טעל. 183-17
ספּעציאַליסט פון ביינער- און געלענקען-קראַנקהייטען פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער, ווי אויך פון גלידער שווינדזוכט.
נעמט אָן פון 3 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

Dr.Med. E. Reicher
ספּעציאַל אַרצט
פאַר מענער שוואַכע הויט האָר און וועגער. קראַנקהייטען דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטראַ-טעראַפּיע
פּאָלודניאָווא 28 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 8–11 פריה און פון 5–9 אָוו. זונטאָג פון 9–1 מיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע לעקציעס בילציגע פּרייזען

Dr. A. Mazur
ווסכאָדניאַ 65, טעל. 166-01
נעמט אָן פון 10–1.30 און פון 4–6 אָוונט.

Dr. M. GOLDFARB
זאַוואַדזקאַ 18, טעל. 153-19
הויט, האָר און געשלעכטס-קראַנקהייטען

Dr. med H. Różaner
ספּעציאַליסט פון הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט
נאַרוטאָוויטשא 9, טעל. 128-08
נעמט אָן פון 8–10; 5–8 אָוונט
אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Zrzeszenia artystów teatrów miejskich w Łodzi.
REWJA w teatrze POPULARNYM „Rakieta"
(Ulica Ogrodowa 18, telefon 178-00.)
Dziś premjera Wielkiego przeglądu przebojów w 2-ch częściach i 22-ch obrazach p. n.: „Zaczynamy z Gierasieńskim"
Kasa zamawiań w teatrze Popularnym przy ul. Ogrodowej 18 (tel. 178-00) czynna od 10—1 i od 5 aż do rozpoczęcia przedstawień. Sala wentylowanie specjalnie sprowadzonemi maszynami. Codziennie 2 przedstawienia pocz. o g. 8 i 10 w soboty, niedziele i święta o 6, 8 i 10. Ceny biletów od 1-ego złotego do 4.50-ciu. Bilety ulgowe i pas-partout bezwzględnie nieważnie. Wobec spodziewanego natłoku uprasza się o przychodzenia na wcześniejsze przedstawienia.

בלוטיגע קאמוניסטישע דעמאנסטראציע אין ווארשא

2 יודישע הרוגים און 1 פערוואונדעט יודיש מעדעל

בלוטיגע קאמוניסטישע דעמאנסטראציעס אין ווארשא

ווארשא (טעל. פון אונזער קארעספ.) היינט זענען אין ווארשא פארגעקומען גרויסע קאמוניסטישע דעמאנסטראציעס, וואס האבען זיך בלוטיג פארענדיגט.

די מעשה איז אזוי געווען: די פ.פ.ס. און אונאפהענגיגע האבען גערופען אויף היינט מיטינגען, אויף וועלכע עס איז אניטירט געווארען פאר'ן לאזונג פון א 44 שעה'דיגער ארבייטס-וואך. די קאמוניסטען האבען געוואלט אויסנוצען די דאזיגע מיטינגען און איינגעארדנט נאסען-דעמאנסטראציעס. בעת די פאליציי האט די קאמוניסטען פונאנדערגעטריבען, האבען זיך דערהערט פון המון, פאליציי האט געצנטפערט מיט א שיסעריי און רעזולטאט איז אויף פושעיאוד גאס דער'הרג'עט געווארען א יודיש מעדעל. איהר נאמען איז נישט בעקאנט. אויף נאלעווקי'ס איז דערהרגט געווארען א 82 יעהריגער יוד, א אומשולדיגער קרבן.

און אויף סדזשלנא גאס איז פערוואונדעט געווארען א יודיש מעדעל. 30 קאמוניסטען זענען ארעסטירט געווארען.

אנטי-פוילישע מאניפעסטאציע פון שטאלהעלם

בערלין, 31 מאי. (ספ. צום "לאדזשער טאגעבלאט" היינט זענען אין ברעסלוי פארגעקומען גרויסע מאניפעסטאציעס פון שטאלהעלמער, לכבוד דער ים-שלאכט ביי דאטערבערג.

דער פיהרער פון שטאלהעלם דיסטערבערג איז שארף ארויסגעטרעטען געגען פוילען, וואס וויל כלומר'שט אפרייסען טעריטאריעס פון דייטשלאנד. ער איז דעסטגלייכען ארויסגעטרעטען געגען טשעכיען.

אויף א באנקעט, וואס איז איינגעארדנעט געווארען אין אוונט האבען גערעדט די אמאליגע דייטשע גענעראלען און פרינצען מיט געב. לודענדארף בראש.

אנטדעקט א אינטערנאצ. ארגאניזאציע פון פרויען-הענדלער

מעקסיק 31 מאי (ספעצ. צום "ל.ט.") דא איז אנטדעקט געווארען א פערצווייגטע ארגאניזאציע פון פרויען-הענדלער, וואס האט געהאט א פיליע אין ווארשא

א יוד — לאדזשער דעלעגאט אויפ'ן האנדווערקער-קאנגרעס אין פאריז

(ב) די לאדזשער האנדווערקער-קאמער דעלעגירט צום אינטערנאציאנאלען קאנגרעס פון האנדווערק, וואס וועלען פארקומען פון 7. ביזן 14. יוני אין פאריז, איהר יוד.שען בעשטערטען ד"ר קאצענבויגען.

דער ציל פון פראפ. פיקארד'ס פליה אין די הימלען

ענערגיע פון קוילען און ענערגיע פון אטאמען. — א זאז-גאז אין די הימעל-הויכקייטען — צי הערשט אין דער סטראטאספערע, גרויסע קעלט אדער היץ!

די פראקטישע בעדייטונג פון פראפ. פיקארד'ס וויסענשאפטליכע עקספערימענטען

די גאנצע וועלט קאכט איצט מיט דעם סענסאציאנעלען פליה פון פראפ. פיקארד, וועלכע האט זיך פערמאסטען צו פליהען אויף א הויך וואס עס האט נאך קיין שום ילוד אשה דערגרייכט. פראפ. פיקארד האט זיך, ווי בעוואוסט געשטעלט פאר א ציל צו דערגרייכען א הויך פון 14 קלמ. דעם דאזיגען ציל האט ער דערגרייכט און צוריק אראפגעקומען אויף אונזער ערד בשלום.

אבער מעהר ווי איינער וועט מסתמא פרעגען, וואס אייגענטליך האט דאס דארט געזוכט דער דאזיגער פראפעסאר? און וואס פאר א פראקטישען ווערט קאן האבען די אויספארשונג פון די דאזיגע הויכע שיכטען פון א"נזער אטמאספערע?

די דאזיגע בעלי-תכלית קאן מען ענטפערען אט וואס:

די געלעהרטע האבען אזוי לאנג נעשמעקט און געפארשט אין דער אטמאספערע ביז זיי זענען דערגאנגען, וואס עס קומט פאר אין די איבערשטע שיכטען פון דער אטמאספערע אויף א הויך פון א צעהן אכצעהן קילאמעטער וואכהאט אבער שטארקען איינפלוס אויף די אטמאספערישע ערשיינונגען אינטען אויף אונזער כדוד העולם. אבער די רייד פון די חכמים זענען געווען חוילע רייד ביז עס איז געקומען פראפ. פיקארד און אונטערגענומען א רייזע צו די דאזיגע איבערשטע שיכטען כדי אויסצופארשען אויפן ארט די ערשיינונגען אין דער סטראטאספערע.

דער דאזיגער שווייצארישער געלערטער האט געוואלט פערזענליך אויספארשען די אטמאספערישע בעדינגונגען אויף א הויך פון 16 קלמ. הגם אין דער וויסענשאפט האט מען שוין עפעס א שטיקעל פארשטעלונג פון די דאזיגע געגענדען און אפילו נאך העכער. דאס זענען אבער נאר בלויז געווען השערות.

פראפ. פיקארד האט דארט אין דער הויך געוואלט הויפטזעכליך אנ'אבסערוואציע פון דער קאסמישער בעשטראהלונג. עס איז בעוואוסט, אז די קוילען-זעפאסען און די רעזערוען פון אלע אנדערע מינים ענערגיע אויף אונזער ערד געפינט זיך שוין אין א גאנץ בעגרענעצטען סכום אז עס וועט ענדליך מוזען קומען א מאמענט, ווען זיי וועלען זיך האבען אינגאנצען אויסגעשעפט. זעט א אנגער צייט פרעבען זיך די געלעהרטע דעם לאס אויסצוגעפינען נייע קוועלען פון ענערגיע. נאך לאנגע פארשונגען איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז אין די אטאמען געפינט זיך פיל מעהר ענערגיע, ווי אין די קוילען-שיכטען אונטער דער ערד, די דאזיגע ענערגיע ווערט אויסגעאזט אין דער צייט, ווען עס קומט פאר אנ אויבערבילדונג פון די אטאמען.

היות ווי אויף די שטערן קומט פאר דער דאזיגער פראצעס, נאר און אנ'איינגעהויערן פערנעם און מאס, האט פראפ. פיקארד בעשלאסען צו אבסערווירען די דאזיגע ערשיינונג, כדי אויף דעם אופן אויפצוקלערען דאס דאזיגע געהיימנים נאטורליך, זענען אזעלכע אבסערוואציעס פיל בעקוועמער אדורכצופיהרען אין דער סטראטאספערע, וואו די לופט איז שיטערער און די שטערן שיינען א גאנצען מעת-לעת.

אין די לעצטע יאהרען האט זיך אויף דעם דאזיגען געביט ארויסגערוקט נאך אנ'אויסערגעוועהנליך פראבלעם, וואס האט א זעהר גרויסע בעדייטונג פאר דער מעטעאראלאגיע און נעמליך, דאס וואס עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז 40 קילאמעטער העכער פון אונזער ערד וואנדערט ארום ריזיגע שיכטען אזאן.

וואס איז דאס אזאן?

אזאן דאס איז אזא מין גאז, וואס איז זעהר ענליך צו זויער-שטאף אבער נאך פיל אקטיווער און כעמישער הונזולט. דער אונטערשייד פון זויער-שטאף און אזאן בעשטעהט אין דעם בוי פון זייערע מאלעקולען, א מאלעקול זויער-שטאף בעשטעהט פון 2 אטאמען, און א מאלעקול אזאן — פון 3 אטאמען זויער-שטאף, ווען אין דער אטמאספערע קומט פאר אנ'עלעקטרישע אויסלאדונג, דאן ענטשטעהט אזאן.

די שילט אזאן, וואס געפינט זיך איבער אונזער ערד האט א קאלאסאלע בעדייטונג פאר'ן לעבען אויפ'ן כדור העולם, אין דעריבער איז זעהר אינטערעסאנט אויסצופארשען דעם דאזיגען גאז, וואס געפינט זיך אויף אזא געוואלטיגער הויך פון אונזער ערד:

און איצט א זעהר וויכטיגע זאך.

עס איז בעוואוסט, אז וואס העכער מען שטייגט אין קעלטער איז די לופט. אויף דער הויך פון 16 קילאמעטער הערשט 60 גראד קעלט, און וואס העכער אין דער סטראטאספערע, אלץ שרעקליכער איז די קעלט. די געלעהרטע זאגען אבער ארויס די השערה, אז די דאזיגע קעלט הויפט ווייטער אן צו פאלען און אויפ'ן 40 קילאמעטער איבער אונזער ערד הערשט שוין א היץ פון 30 גראד צעלזיוס. די דאזיגע השערה שטיצט זיך דערויף, וואס אויבען געפינט זיך דער ריזיגער שיכט אזאן, אדער מעהר ווי א השערה איז עס נישט.

די דאזיגע אלע ערשיינונגען האבען נאטירליך נישט געקענט אויסגעפארשט ווערען אין משך פון איין פליה אין דער הויך, כדי גענוי אויסצופארשען די סטראטאספערע וועט מען דארפען האבען זעהר פיל יאהרען פון מיה און ארבייט.

נאך דעם זוגערונגען „ערשטען שריט" וועלען נאכקומען ווייטערע און דאן וועט אפשר מעגליך זיין גענוי אויסצופארשען די דערמאנטע השערות און ערשיינונגען.

בעלגישע קעניגס-פאר בעגריסט פראפ. פיקארד

בריסעל 31 מעי (ספעצ. צום „ל.ט.") דאס קעניגליכע פאר האט צוגעשיקט א בעגריסונג צו פראפ. פיקארד, אין וועלכער עס ווערט איהם אויסגעדריקט א לויב פאר זיין לייסטונג לטובת דער וויסענשאפט.

נייער פאהר-פלאן פון די באהנען

גילטיג פון 15. מאי.

לאדזשער פאבריקס-וואקזאל

קומט אן:

פון קאליושקי (פערב. מיט ווארשא)	2.26
" "	4,15
" "	5,35
" "	6,55
" "	7,19
" "	7,34
" "	7,50
" "	8,37
" טשענסטאכאוו	9,19
" קאליושקי (מאנטאג און נאך חגא)	9,55
" " (פערבינדונג מיט ווארשא)	10.27
" "	13.02
" סקארזשיסק (פערב. ווארשא)	14,47
" ווארשא (מיט רעסטאראן-וואגאן)	16,10
" קאליושקי (פערבינדונג ווארשא)	17,37
" קאליושקי	19,59
" ווארשא	20,45
" קאליושקי (בלויז אין חגא-טעג)	21,24
" "	22,02
" "	22,52
" סקארזשיסק	23,10
" קאליושקי	23,42

פאהרט אפ:

קיין קאליושקי	0,35
" " (פערבינדונג מיט ווארשא)	1,45
" " (פערב. טשענסטאכאוו)	2,45
" " (פערבינדונג ווארשא)	5,50
" "	6,50
שנעלצוג קיין ווארשא	7,45
קיין קאליושקי (וונטאג, חגא)	9,02
" סקארזשיסק	9,50
" קאליושקי	10,56
" " (פערב. מיט ווארשא)	11,35
" " (פערבינדונג ווארשא)	13,58
" "	15,05
" סקארזשיסק	15,25
" קאליושקי (פערבינדונג טשענסטאכאוו—קאטאוויץ)	16,05
" " (פערבינדונג ווארשא)	16,55
" "	17,50
" " (פערבינדונג ווארשא)	18,30
שנעלצוג קיין ווארשא (מיט רעסטאראן-וואגאן)	19,10
קיין קאליושקי	19.30
" "	20,20
" " (פערבינדונג קאטאוויץ)	21,20
" " (פערבינדונג ווארשא)	21,55

קאלישער וואקזאל

קומט אן:

פון פויזען	0,21
" ווארשא	1,00
שנעלצוג ווארשא	3,39
" פון ווראצלאוו (דורך לעשנא—אסטראוו)	3,43
פון קוטנא, פלאצק	4,17
" אסטראוו-וויעלקאפ.	4,49
" הערב. נאווע-קאטאוויץ (דורך זד.-וואליא)	5,25
" קראקא-קאטאוויץ	6.21
" לאסק (אין וואכענטעג)	7,10
שנעלצוג פון פויזען-בערלין	7,30
פון לאוויטש	7,35
" קוטנא-גדיניע (פלאצק)	8,05
" אסטראוו-וויעלק.	8,47
" לעמבערג (שלאף-וואגאן 3. קלאס)	9.15
שנעלצוג פון ווארשא	9,22
פון לאסק (זונטאג)	10,55
" ווארשא	11,30
" פויזען	12,15
" קוטנא-פלאצק	12,52
" לאסק	15,30
" פויזען	17,54
" קאליושקי	18,50
" נאווע-הערב, טשענסטאכאוו (זד.-וואליא)	19,40
" קוטנא-פלאצק	13,45
שנעלצוג בערלין-פויזען	20,20
פון ווארשא (שלאף און רעסטאראן-וואגאן)	21,34
" לאסק (פרייטאג, שבת, זונטאג, חגאות)	21,48
" קוטנא-פלאצק	22,28

פאהרט אפ:

קיין קוטנא-פלאצק	0,32
" הערבי-נאווע-קאטאוויץ (זד.-וואליא)	0,42
" אסטראוו-לעשנא	1,18
שנעלצוג קיין ווראצלאוו (דורך אסטראוו)	2.47
שנעלצוג קיין ווארשא	3,51
קיין ווארשא	5,04
" פויזען	6,40
שנעלצוג קיין ווארשא	7.38
קיין קאליושקי	8.35
" לאסק (קאלומני)	9,05
שנעלצוג קיין פויזען	9,35
קיין קוטנא	9,45
" פויזען	11,45
" קוטנא	12,25
שנעלצוג ווארשא	13,10
קיין לאסק	13,40
" פויזען	15,10
" קוטנא-פלאצק	15,20
" לאוויטש	15,35
" נאווע-הערבי, טשענסטאכאוו	17,40
" ווארשא	18,10
" אסטראוו-וויעלקאפ.	19,35
" לאסק	20,00
" לאוויטש	20,25
" לעמבערג ([illegible])	20,42
שנעלצוג פויזען-בערלין (שלאף-וואגאן)	21,42
קוטנא (פלאצק) גדיניע	22.00
קיין קאטאוויץ-קראקא	22,55

פון ספארט-לעבען

מייסטערשאפט פון דער „א" קלאס

„ארקאן"—„הכח 1:3 (0:2)

דער שבת'דיגער מייסטערשאפט-מעטש האט צוגעצויגען אנ'עולם פון קרוב 4000 מאן. צוליב דער שטארקער היץ איז דער מעטש נישט געשטאנען אויף א הויכער מדרגה. „הכח" האט געשפילט שוואך „ארקאן" האט איבערגענומען די איניציאטיוו און אין דער 22 מינוט דערצילט דאס ערשטע טויער אין 8 מינוט שפעטער דאס צווייטע.

נאך דער פויזע שיסט „ארקאן" צוליב דער שולד פון זאקליקאווסקי דאס דריטע קויער. „הכח" בעקומט דערנאך א שטארקע איבערגעוויכט. דאס איינציגע טויער ערצילט ערענבערג. א 11-מעטער שטויס פערשיסט קרייצער.

ריכטער—ה' אטא.

„ו.ק.ס." — „ל.ט.ס.ג." 0:1 (0:1)

א פעדדינטער נצחון פון „ו.ק.ס." איבער דעם לידער פון דער „א"-קלאס „ל.ט.ס.ג.".

„בורושא—פ.ט.צ. 2:1

ווידזעוו—סטשעלעצקי 1:2

טוריסטען—ק.ק.ס. 1:3

דער מעטש איז פארגעקומען אין קאליש. די טוריסטען האבען איבערגעשטיגען דעם געגנער אין געהאט א פער דינטען נצחון.

מייסטערשאפט פון דער „ליגא"

ווילא-לעכיא 2:1

פאגאן—טשארני 1:2
רוך לעגיא 1:0
ווארטא—גארבארניא 0:1
ווארשאווי אנקא—קראקאוויא 1:6

לייכט-אטלעטיק

נעכטען זענען פארגעקומען אויף „ל.ק.ס" פלאץ לייכט-אטלעטישע קאמפען ווענגען מייסטערשאפט פון דער „צ" קלאס. אין די קאמפען האט זיך אויסגעצייכענט די יודישע מאנשאפט „חשמונאי", וועלכע האט פארנומען דאס דריטע ארט, דערצילענדיג 13 פונקטען.

שווער-אטלעטיק

דער נעכטיגער מייסטערשאפטס-מעטש צווישען „בר-כוכבא" און „לעגיא" אין שווער-אטלעטיק איז נישט פארגעקומען ווייל די מאנשאפט פון ווארשאווער „לעגיא" האט זיך נישט געשטעלט, דער ריכטער האט אנגערקענט א „וואלקיווער" פאר „בר-כוכבא", וועלכע וועט קעמפען אין פינאל וואהרשיינליך מיט איבערשלעזיען.

באקס

נעכטען האט אין פויזען געקעמפט די רעפרעזענטאנץ פון פויזען מיט לאדז וועלכע האט געהאט איינגע רעזערוו-באקסער. דער קאמף האט זיך פערענדיגט מיט א נצחון פון פויזען 5:9.

פלעגט די פיס
PEDICURE
S. Łódzki
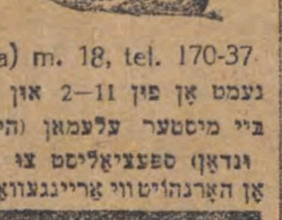
Traugutta 5 (Krótka) m. 18, tel. 170-37
נעמט אן פון 11—2 און פון 4—7 נעוו. אסיסטענט ביי מיסטער עלעמאן (הינער-אויגען אנשטאלט אין לאנדאן) ספעציאליסט צו בעזייטיגען היהנער-אויגען און הארנהויט ווי אריינגעוואקסענע נעגעל אהן שמערצן.

Z prawami gimnazjów państwowych
Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. KACENELSONA
Śródmiejska 5, tel. 151-79 (dawniej Cegielniana 28)
די עקזאמענס פאר נייע שילער פון 20-טען מאי און ווייטער. (לעקציאנס-סיסטעם) מיט אנמעלדונגען, זיך וועגדען אין קאנצעלאריע טאג-טעגליך פון 9 ביז 2 פארמ. און פון 5 ביז 7 נאכמ. אין דער פרעבעל-שולע (גן-ילדים) ווערען אנגענומען קינדער אין עלטער פון 4 יאהר. אין די אנפאנגס-קלאסען - פון 6 יאהר אן.
די דירעקציע.

לאָדזשער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוועגד
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.
אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 160-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

[ד]י נייע רעגירונג

ר' פערזאָנען פון די 2 נייע מיניסטאָ=
ן זענען נאך אפשר א גרעסערע אי=
ראשונג, ווי די אומגערלמע ענדערונ=
ן פון קאבינעט. אז די דאָזיגע צוויי
טעלען וועלען זיין לערונג נאך דער
מיסיע פון פּרעמיער סלאַוועק האט
דער געוואוסט. עס האט אבער נישט
מאָגל אויסגעפאַלען, אז בעזעצט וועלען
ווערען דורך יאן פּילסודסקי און גענ.
אָשיצקי.

פון לאַנג איז שוין בעוואוסט, אז
ויפ'ן ארט פון פּולק. סלאַוועק וועט קו=
ן פּולק. פּריסטאָר, דער ביז איצטיגער
ינדעלס מיניסטער. די קלאַנגען פון די
ליאַרען, וועלכע האבען א כאַראַקטער
ן נביאות האבען בעשטימט אויפ'ן
פון פּריסטאָר דעם פון איצטיגען
אנס-מיניסטער בערגער, דעם גענ.
אַנדעלס מיניסטער קוויאַטקאָווסקי
דער נאָר דעם פאַרשטעהער פון „לע=
יאַטאַן" וויעזשביצקי. די דאָזיגע השע=
ה האבען זיך געשטיצט אויפ'ן שכל
, און יעדער פון די דריי קאַנדי=
טען וואָלט זיך נישט שלעכט רעפּרע=
זענטירט אויפ'ן פאָטעל פון האַנדעלס=
מיניסטער, הגם יעדער פון זיי, וואָלט
טירליך, נעהאַט נעגען זיך א געוויסען
שטט פון ווירטשאַפטליכען לעבען. דער
עיקר איז דאָס נגע וויעזשביצקי'ן, אלס
פאַרשטעהער פון דער שווערער אינ=
דוסטריע. יעדער פון די דאָזיגע דריי
קאַנדידאַטען, און קוויאַטקאָווסקי איבער=
יפּט וואָלט מיט זיך מיטגעברענגט
גאַנץ שיינעם באַגאַזש פון ערפאַה=
רונג און ווירטשאַפטליכע בעהאַווענ=
ט. אבער די לאָגיק פון אונזער „ווירט=
שאַפטליכקייט" שטיצט זיך אבער
עריוף, אז יעדער פּערזאָנלעכער קנויל
אויפגעפּלאָנטערט ווערען אַנדעריש.
מענשען האבען זיך גערירט. אויף אזא
פען איז אלס האַנדעלס מיניסטער נאָ=
נירט געוואָרען דער וויצע-שעף פון
דער מיליטער-אַדמיניסטראַציע, גענע=
ראַל ד"ר זאַזשיצקי. פון וואַנען עס קומט
מיליטערישער אַדמיניסטראַטאָר צו
א טעקע, ווי דאָס האַנדעלס-מיניס=
טעריום, וואָס פאָדערט ספּעציעלע פאַך=
מענישען און פאַר א געוועהנליכען
ש דם למעלה מן השכל. פערהאַן מאַ=
ע מיניסטער פּאָרטפעלען, צו וועלכע
איז גענוג אינטעליגענץ, רוהרעוודיג=
קייט, ענערגיע און „אַן'אָפענעם מוח", —
אבער די ריין-ווירטשאַפטליכע מיניס=
טעריום'ס פאָדערען אויך פאַך-בילדונג
און ווירטשאַפטליכע ערפאַהרונג. אהן
דעם וועט אפילו דער בעסטער מענש
בען מאַכטלאָז און גאָרנישט קענען
פּטאָן.

גענ. ד"ר זאַזשיצקי איז א מענש פון
עסער אינטעליגענץ, און זעהר גרוי=
ע מעלות אין כאַראַקטער, עס איז
ן אבער גאָרנישט בעקאַנט וועגען
ם, אז ער זאָל ווען עס איז אמאָל האָ=
בען געהאַט א מגע ומשא מיט די ווירט=
שאַפטליכע פּראָבלעמען.

אך מעהר אומגעריכט איז די נאָ=
מינאַציע פון נייעם פינאַנץ-מיניסטער.
ר רעדען שוין נישט וועגען גענ. מי=
ניסטער מאַטושעווסקי, וועלכען עס איז
ליופט געוואָרען אוועקצוגעהן, הגם
ער האָט געהאַט גרויסע פערדינסטען
זיין געביט. אויב ד ווירקליכע סבה
פון דעמיסיע איז געווען די 15=
פּראָצענטיגע רעדוקציע פון די בעאַמטען=
טעס און די בעציהונג פון דער רע=
גירונג צו די גאַזשעס פון די אָפיצירען,
מען זיך פאַקטיש נישט אָפּהאַלטען
גאַנץ ביטערע רעפלעקסען וועגען

דעם אופן, ווי עס בעציהען זיך אונזערע
מאַסגעבענדע פאַקטאָרען צו די ווירט=
שאַפטליכע פּראָבלעמען. עס האָט זיך
געהאַט פערשפּרייט א קלאַנג, אז אויף
זיין אָרט זאָל בעשטימט ווערען דער
וויצע-מיניסטער קאָץ. און מען דאַרף
צוגעבען, אז אויב דער גורל פון מאַטו=
שעווסקי'ן איז שוין טאַקע געווען אזא,
אז ער זאָל זיך מוזען אָפּגעבען אין דע
מיסיע, וואָלט שוין דער בעסטער פון
מאַרשאַל פּילסודסקי'ס מקורבים דאָ גע=
ווען, טאַקע דער פּולק. קאָץ, וועלכער
האָט כאָטש לכל הפחות די מעלה, וואָס
ער זיצט שוין א לענגערע צייט אין
פינאַנץ-מיניסטעריום און איז שוין בע=
קאַנט מיט די פינאַנציעלע פּראָבלע=
מען פון לאַנד און אויסלאַנד.

וואָס איז אבער ווירקליך פאָרגעקו=
מען? דעם פּאָרטפעל פון פינאַנץ-מיניס=
טעריום האָט בעקומען אַן'אַפּעלאַציע
ריכטער פון בערוף און א קאָנסטיטוציע
פאָרשער לויט זיין נטיה, רעפּ. יאַן
פּילסודסקי. מיר ווייסען, אז דאָס איז א
מענש פון אַן'אויסערגעוועהנליכען סיס=
טעם און א זעהר שיינעם כאַראַקטער,
א היימער פּאַטריאָט און אַן'אויפריכטי=
גער ליבעראַל, — אבער קיינער האָט ביז
איצט נאָכנישט געהערט, אז יאַן פּיל=
סודסקי זאָל האָבען עפּעס א שייכות צו
די פּראָבלעמען פון פינאַנץ-וועזען. אגב
דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום איז נאָך א
ביסעל שווערער און פעראַנטוואָרטליכער,
ווי דאָס האַנדעלס מיניסטעריום. דאָס
איז דער שווערסטער אַדמיניסטראַציע=
אַמט אין פּוילען און אויף דער גאַנצער
וועלט. די היינטיגע וועלט לעבט אי=
בער א געזעלשאַפטליך-ווירטשאַפטליכען
קריזיס מיט זעהר געפעהרליכע קאָנסעק=
ווענצען. די פינאַנץ-מיניסטאָרען, האָבען
דעריבער זעהר שווערע אויפגאַבען. מיר
קאָנען נאָר ווינשען זיך אַליין און אונ=
זער נייעם פינאַנץ-מיניסטער, אז ער
זאָל זיך אַרויסווייזען פאַר'ן פּאַסיגען
מענש אויף דעם דאָזיגען אָרט...

א חוץ די דאָזיגע 2 ווירטשאַפטליכע
מיניסטעריומס איז אין דער רעגירונג פון פּרע
מיער-מיניסטער, זענען מעהר קיין ענ=
דערונגען נישט פאָרגעקומען. עס זענען
אַר געקומען 2 נייע מענשען, דער סיס=
טעם בלייבט אבער דערזעלבער. די אָפּאָ=
זיציאָנעלע פּרעסע האָט דערויף א פאַר=
טיגען נוסח. עס וועט אין פּוילען נישט
זיין בעסער, כל זמן דער איצטיגער סיס=
טעם וועט נישט זיין ליקווידירט... מיר
זענען, ליידער, נישט אין דער „גליקלי=
כער" לאַגע, אז מיר זאָלען אויף יעדער
צרה שלא תבוא האָבען די דאָזיגע רפואה
מיר ווייסען באמת נישט, צי די ליקווי=
דאַציע פון איצטיגען סיסטעם, וואָלט
געקענט בעפרייען די מלוכה פון די ווירט=
שאַפטליכע קלאַפּאַמען. מיר האַלטען, אז
די לעזונג פון דעם דאָזיגען ענין דאַרף
מען נישט זוכען אין דער לעזונג פון דער
ליקווידאַציע, נאָר ניכער אין דעם לאָ=
זונג פון צוזאַמענאַרבייט. די צוזאַמענ=
אַרבייט פון דער רעגירונג מיט'ן סיים און
מיט דער געזעלשאַפט. און דעריבער האַל=
טען מיר, איז צו בעדויערן, וואָס צווי=
שען די פערשידענע קלאַנגען, וואָס
זענען אין די לעצטע טעג פערשפּרייט
געוואָרען אין וואַרשא, איז נישט פער=
ווירקליכט געוואָרען קיין איינציגע פון זיי,
און דער עיקר די, וואָס האָט שוין געזעהן
צוריק ביים מלוכה-רודער דעם פּראָפ=
פעסאָר באַרטעל...

ד"ר וו. בערקעלהאַמער.

קורץ און שאַרף

דער יודישער „קעמפער"

די יודישע שאלה מוז מען גוט פער=
שטיין, און איך מוז זאָגען, דאָס איך
קען זעהר ווייניג מענשען, וואָס פער=
שטייען זי גוט...

אַ יודישער קעמפער" איז נישט דער,
ווער עס רעדט וועגען יודישע ענינים,
פאַרזיכטיג טאַפּענדיג און שמייכלענדיג
הכנעה'דיג אויף אַלע זייטען; א יודי=
שער קעמפער איז דער, וואָס טראָגט
דעם יודישען אמת אין זיין נאַקעטער
פאָרם אַרויס פאַר אַלעמען, שאַרף פּראָ=
טעסטירענדיג געגען די עוולות און
גרייט זייענדיג צו פערלייגען מיט'ן קאָפּ
פאַר דעם דאָזיגען אמת! אַלע יודישע
„קעמפער", וואָס געפונען לייטזעליגקייט
אין די אויגען פון דער מאַכט, קומען
מיר שטענדיג פאַר פערדעכטיג...

ד"ר י. וויגאָדסקי
(אין ווילנער „צייט")

* * *

אַפּאַטיע ביי יודען

...און דאָס ערגסטע, וואָס מען קאָן
היינט בעאָבאַכטען, ביי די יודען—דאָס
איז די אַפּאַטיע, מיט וועלכער מען
נעמט אויף שלעכטע בשורות. דאָס יו=
דישע פאָלק האָט תמיד געגעבען בע=
ווייזען פון פּאָליטישער רייפקייט און
פאָרבערייטונג, עס האָט תמיד אויסגע=
צייכענט רעאַגירט אויף אַלע וויכטיגע
פּאָליטישע געשעהענישען און דערפון
אַרויסגעצויגען מסקנות און לויט זיי גע=
האַנדעלט. דער לעצטער רעגירונגס קרי=
זיס געהט אין דער יודישער גאַס אַרי=
בער אָהן א ווידער-קול. מען גלויבט ביי
אונז נישט, אַז עס זאָל איצט קומען
צו עפּיס א ענדערונג.

דעפּ. ד"ר ה. ראָזמאַרין
(אין לעמבערגער „טאָגבלאַט")

דער בירגער צאָהלט, צאָהלט און צאָהלט

וואָס האָט די פּוילישע דעלעגאַציע געטון אין רוסלאַנד? רוסלאַנד אויפ'ן וועג פון ווירט=
שאַפטליכער ענטוויקלונג און פּאָליטישער מאַכט.–צביעות'דיגע רעליגיאָזיטעט און אַנטיסעמיטיזם.

אָפּקלאַנגען פון דער פּוילישער פּרעסע

פּאַראַדאָקסען אין ווירטשאַפטליכן לעבען

„דער קראַקאווער „קורעער איליוסטראָ=
וואַני" שרייבט:

אין לעבען אָבסערווירען מיר פיל פּאַ=
ראַדאָקסען. וועגען וועלכע עס קומט
אָפּט פאָר זעהר פיל צו רעדען, ווייל אויף
שריט און טריט וואַרפען זיי זיך אין די
אויגען. למשל: די תבואה-שפּייכלער ביי=
גען זיך פון די גרויסע זאַפּאַסען תבואה,
מען ווייסט נישט וואָס מיט זיי צו טון,
און נאָרנוט וועל פאַר די דאָזיגע שפּייכ=
לער'ס שפּילען זיך אָפּ הונגער-אומרוהען.

אָדער: די קאַסעס און די בענק זענען
אָנגעפּראַפּט מיט אוצרות געלד, די פאַב=
ריקען ווייסען נישט וואָס צו טון מיט'ן
געלד — און אינגאַנצען לאַנד הערשט א
געוואַלדיגער דוחק אין מזומן. דער אַל=
געמיינער מאַנגעל אין געלד פערשאַרפט
נאָך מעהר דעם קריזיס אין האַנדעל און
אין דער אינדוסטריע.

אָדער אויך: מיט אַן'אומגעהויערער
שטרענגקייט ווערען איינגעמאָנט די
שטייערן, דער בירגער צאָהלט, צאָהלט
און צאָהלט, — און דערווייל שטעהען די
פינאַנץ-קאַסעס ליידיג.

לאָמיר נעמען אַן'אַנדער גאַנץ פּאַראַ=
דאָקסאַלע ערשיינונג. היינט צו טאָג זע=
נען שוין פאַרהאַן זעהר פיל פּרייע וואוי=
נונגען, וועלכע וואַרטען אומזיסט אויף
בעלנים, און פון דער צווייטער זייט ווי=
סען מיר, אז עס הערשט א געוואַלדיגער
דירות-מאַנגעל, וועלכע פערניכטעט די
בעפעלקערונג.

צו אזעלכע פּאַראַדאָקסען געהער אויך
די משונה'דיגע ערשיינונג, וואָס הערשט
איצט אויף אונזער אַרבייטס-מאַרק.

דער דאָזיגער ערשיינונג וועלען מיר
דאָס מאָקע היינט שענקען א פּאָר ווער=
טער, אין דער צייט פון דער שרעקליכער
אַרבייטסלאָזיגקייט, וואָס עס הערשט אין
דער איצטיגער צייט פיהלט זיך... א גע=
וואַלדיגער מאַנגעל אין קוואַליפיצירטע
פּערזאָנען. דעם דאָזיגען דוחק זעהט מען
אויף יעדען געביט, אין די מלוכה-אַמטען
און די פּריוואַטע פּראָפעסיעס, ביי די גע=
הילפס-אַרבייטען א. אַז. וו.

דאָס איז אַן'ערשיינונג מיט אזא גרוי=
סען פּערנעם און אזוי בעאומרוהיגען און
סימפּטאָמאַטיש, אז מ'מעג בשום אופן
נישט פערשווייגען. פערקעהרט, די דאָזי=
גע ערשיינונג מוז גענוי בעלויכטען ווע=
רען און די סבות מוזען אויפגעקלערט
ווערען, כדי מען זאָל קאָנען אָנגעמען די
מיטלען, וועלכע זאָלען קענען בעזייטיגען
דעם פּאַטאַלען מצב".

דאָס ערשטע מיטעל, מיינען מיר
וואָלט קודם כל געווען נישט צו קוקען
אויף דער מעטריקע פון דעם בעאַמטען,
צי ער איז פעהיג צו פערנעמען דעם דאָ=
זיגען אַמט. אבער ווייל פון דעם קענען
דאָך געווינען די יודען, מוז נישט דער
מיטעל.

ווירטשאַפטליכע בעצהונגען מיט סאָוו.-רוסלאַנד

„גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" שרייבט:
„דאָס געשפּרעך מיט דער פּוילישער
דעלעגאַציע, וואָס איז געווען אין רוס=
לאַנד, האָט ביי אונז פערפעסטיגט די
איבערצייגונג, אז רוסלאַנד געפינט זיך
אויפ'ן וועג פון ווירטשאַפטליכער ענט=
וויקלונג. די דאָזיגע ענטוויקלונג ווערט
געמאַכט אויפ'ן חשבון פון לעבענס-ני=
וואָ פון דער בעפעלקערונג. דער ווירט=
שאַפטליכער סיסטעם פון די באָלשעווי=
קעס שטיצט זיך אויף יסודות וואָס
שטעהען אין סתירה צו די איבערצייגונ=
גען און טראַדיציעס פון מערב-אייראָפּא.
אבער דאָס ענדערט נישט די לאַגע: רוס=
לאַנד געפינט זיך אויפ'ן וועג פון ווירט=
שאַפטליכער ענטוויקלונג און צוליב דעם
(צווישען אַנדערע סבות) אויפ'ן וועג,
וואָס פיהרט צום וואוקס פון פּאָליטישער
מאַכט, מיט דעם דאָזיגען פאַקט (אומאָפּ=
הענגיג פון אונזער אידעאָלאָגישער בע=
ציהונג צום ווירטשאַפטליכען סיסטעם
פון די באָלשעוויקעס), מוז זיך רעכענען
די פּוילישע פּאָליטיק און ציהען די קאָנ=
סעקווענצען. אַרויסגעהענדיג פון יענעם
פּאָליטישען שטאַנדפּונקט, וואָס שטרעבט
צו פערפעסטיגען די פרידליכע בעציהונ=
גען צווישען פּוילען און דעם ראַטען-פער=
באַנד, איז נויטיג אַן'ענטוויקלונג פון די
ווירטשאַפטליכע בעציהונגען צווישען ביי=
דע לענדער".

אָהן פּרינציפּען

אַטאַקירענדיג די אָפּאָזיציע, אז זי האָט
נישט קיין שום פּרינציפּען, שרייבט די
„גאַזעטאַ פּאָלסקאַ":

„דער ענדעציע איז שטענדיג אַליין
אוינס, זי האָט שטענדיג און זאַפּאַס אָנ=
אינאויסשעפּליכען אוצר פון שאָוויניזם,
זי קאָן שטענדיג אַרויסהענגען די פאָהן
פון צביעות'דיגער רעליגיאָזיטעט און
אַנטיסעמיטיזם. זי איז אויך נישט גע=
וואוינט צו קרעמפּירען זיך אין די ראַה=
מען פון איהרע לאָזונגען און ווירטשאַפט=
ליכע לאָזונגען. די אינערליכע רעזאָרגאַ=
ניזאַציע פון די סאָציאַליסטישע פּאָלקס=
פּאַרטייען ערלויבט די ענדעציע ציהען
דעם חלום וועגען גרויסקייט און מאַכט.
די ענדעקישע פיהרער נעמען זיך אויך
נישט איבער דערמיט, וואָס פון צייט צו
צייט פאַלט זיי אַראָפּ די מאַסקע און מען
דערזעהט זייער אמת'ן פּרצוף. זיי טוען
רוהיג צוריק אָן די מאַסקע, אָדער זיי
בעטען זיך אויס אויף א צווייטער, וואָס
איז איהר אין דעם מאָמענט מעהר „צום
פּנים", אויסנוצענדיג יעדען מאָל די הויף
פון די טומלדיגע און נאַאיוו-גלויביגע
ראַדיקאַלען און פּעפּעאַזיסטעס".

ווי מיר זעהען, אַנ'אָפּענס-וועג אויף די
ענדעקעס און א חנ'דלען זיך צו דער לינ=
קער אָפּאָזיציע.

פּונקט מיט 40 יאָהר האָט זיך אָנגעהויבען דער בעריהמטער „גירוש-מאָסקווע"

פון
שאָול גינזבורג

דער קייזערליכער בעפעל אַרויסצושיקען אַלע יודישע בעל-מלאכות און זייערע פאַמיליעס.—
אָנגעהויבען האָט זיך די צרה דערפון, וואָס מאָסקווער יודען האָבען אויסגעבויט א שוהל
א „קופּאָל". — די שרעקען און פּיין פון דעם „גירוש".

2.

דאָס מיניסטעריום האָט זיך צונויפ=
געשריבען מיט מאָסקווע און צוגעשיקט
פּאָבעדאָנאָסצעוו'ן א געענדערטען פּלאַן
לויט זיין אָנווייזונג. דעם 28. מאַי האָט
פּאָבעדאָנאָסצעוו אָפּגעענטפערט, אז
בויען א שוהל אין מאָסקווע איז בכלל
אַנ'איבעריגע זאַך. „נעמענדיג אָבער
אין בעטראַכט, אז דער בנין פון דער
נייער שוהל איז שוין כמעט געענדיגט
און לויט דעם נייעם פּלאַן וועט דאָס
הויז נישט האָבען ווי פריהער, קיין
קופּאָל, נאָר א געוועהנליכען דאַך, גע=
פין איך נישט פון מיין זייט קיין מני=
עות געגען פערענדיגען דעם בנין. אויב
עס וועט בעזייטיגט ווערען פון דעם
פראָנטען די צייכנונג פון די לוחות
מיט עשרת-הדברות (די צעהן געבאָט).
וואָס איז אָנגעוויזען אין דעם געענ=
דערטען פּלאַן". עס פערשטעהט זיך,
אַז דער אינערן-מיניסטעריום האָט צו=
געשטימט אויך צו פּאָבעדאָנאָסצעוו'ס
נייער פאָדערונג. די מאָסקווער יודישע
געמיינדע האָט בעקומען א פעראָרדנונג
תיכף אַראָפּצונעמען דעם שעדליכען
קופּאָל פון דער שוהל, און מען האָט
דעם בעליידיגענדיגען בעפעהל געמוזט
דערפיהלען גיך. אין עטליכע טעג. אויך
ענען געמאַכט געוואָרען אַלע אַנדערע
ענדערונגען אין דעם בוי-פּלאַן, וואָס
פּאָבעדאָנאָסצעוו האָט פערלאַנגט אין
יאָהר 1891, נאָכדעם, ווי עס האָט זיך
געענדיגט דער טערמין פון דעם קאָנ=
טראַקט אויף דעם גרונדשטיק הויז,
איז די שוהל איבערגעפיהרט געוואָרען
אין דעם נייעם בנין.

מיט דער גזירה וועגען דעם קופּאָל
האָט זיך אָבער די פּלאָג נישט געענ=
דיגט. פערקעהרט, דאָס איז געווען נאָר
דער אָנפאַנג פון דער שווערע פּיין און
ליידען, וואָס האָבען זיך אָנגיכען אָנ=
געהויבען צו שיטען, ממש ווי פון דער
„תוכחה" אויף די מאָסקווער יודען.
שוין דאָס אַליין, וואָס פּאָבעדאָנאָסצעוו
איז אַזוי האַרב אַרויסגעטרעטען געגען
דעם מאָסקווער גענעראַל-גובערנאַטאָר
און געגען זיין שטעלונג אין דער פּראַ=
גע וועגען דער שוהל; וואָס אַפילו שיש=
קאָוו האָט זיך דערלויבט אין זיין מי=
טיילונג צו דעם שעף רעדען וועגען
איהם מיט אזא טאָן, וועלכער איז ווע=
ניג פּאַסענד פאַר אַנ'אָפיציעלען ראַ=
פּאָרט; וואָס דער אינערן-מיניסטער האָט
מיט אזא גרייטקייט אָפּגעשטעלט די
פּאָלקאָם-געזעצליכע בעשטימונג פון
דער מאָסקווער העכערער אַדמיניסטראַ=
ציע וועגען דעם שוהל-בנין, - דאָס

אַליין איז שוין געווען דער קלאָרסטער
בעווייז, אז דעם פירשט דאָלגאָרוקאָוו'ס
לאַגע איז געוואָרען וואַקלדיג. וואָס
מעהר עס איז געשטיגען די פּאָליטישע
רעאַקציע, אַלץ ווייניגער האָט דאָלגאָ=
רוקאָוו — א טאָלעראַנטער, פרידליך=
געשטימטער שטאַטס-מאַן מיט די טראַ=
דיציעס פון די ליבעראַלע יאָהרען, —
געפּאַסט צו פערבלייבען ביי זיין הוי=
כען אַמט. מען האָט נאָר נעמוזט אי=
בערוואַרטען דעם 25-יעהריגען יובילע=
אום פון זיין פערוואַלטען איבער מאָס=
קווע, און נאָכדעם ווי די פייערונג איז
פאַריבער און מען האָט דעם אַלטען
פירשט דאָלגאָרוקאָוו אָפּגעגעבען דעם
גויטיגען כבוד, האָט מען אין יאָהר
1891 איהם דערוויטערט פון זיין שטע=
לע. און אַלס מאָסקווער גענעראַל-גו=
בערנאַטאָר איז בעשטימט געוואָרען
דעם קייזער'ס אַלעקסאַנדער דעם דרי=
טען'ס ברודער, דער גרויספירשט סער=
גיי אַלעקסאַנדראָוויטש, וועלכער איז
געווען פון לאַנג בעוואוסט אַלס א פינ=
סטערער רעאַקציאָנער אייפעריקסטער,
אַקטיוויסטער אַנטיסעמיט.

גלייך מיט זיין אָנקומען קיין מאָס=
קווע האָט זיך ווי א טונקעלע, דריקענ=
דע כמאַרע פערשפּרייט איבער די דאָר=
טיגע יודען. פּונקט מיט פערציג יאָהר
צוריק, פּסח-צייט 1891, איז אין מאָס=
קווע פּובליקירט געוואָרען דער קייזער=
ליכער בעפעל פון 28-טען מערץ, וועגען
אַרויסצושיקען פון מאָסקווע און
מאָסקווער גובערניע אַלע יודישע האַנט=
ווערקער מיט זייערע הויז-געזינדען און
פערוואַהרען אויף ווייטער יודישע בעלי=
מלאכות צו בעזעצען זיך דאָרטען. א
נייער קייזערליכער אַפּעפּהל פון אָק=
טיאָבער 1829, האָט די זעלביגע גזירה
אָנגעווענדעט צו די אויסגעדינטע „ני=
קאָלאַיעווסקע" סאָלדאַטען מיט זייערע
הויז-געזינדען, און דורך ווייטערדיגע
פעראָרדנונגען איז מאָסקווע פערוואַהרט
געוואָרען נאָך עטליכע אַנדערע
קאַטעגאָריעס יודען. אַנ'ערך פינף-און
צוואַנציג טויזענט יודען זענען אין
פערלויף פון א קורצער צייט אַרויסגע=
טריבען געוואָרען פון מאָסקווע מיט
אזא גרויזאַמקייט, וואָס דערמאָנט אָן
דעם גירוש פון שפּאַניען אין די פינ=
סטערע צייטען פון מיטעלאַלטער. אַפי=
לו ווינטער צייט, אין די גרעסטע קעל=
טען, האָט מען אַלטע לייט, קימפּעטאָ=
רינס, קינדער און קראַנקע געטריבען
צום וואָקזאַל און געזעצט זיי אין די
וואַגאָנען, יענע, וואָס האָבען נישט בע=
וויזען צו דעם געשטעלטען טערמין

ליקווידירען זייערע עסקים, האָט מען
בעהאַנדעלט ווי קרימינעלע פערברע=
כער. מען האָט זיי געהאַלטען אין די
טורמעס און דערנאָך אַרויסגעשיקט
מיט „עטאַפּ" אינאיינעם מיט גנבים
און רויבער. עס איז פערפיהרט געוואָ=
רען א געיעג נאָך יודען, פּונקט ווי
נאָך ווילדע חיות. מען פּלעגט זיי כאַ=
פּען אויף די גאַסען און אָפּפיהרען
אין פּאָליציי, כדי דורכצוקוקען זייערע
פּאַפּירען, צי זיי דאַרפען נישט אַרויס=
געשיקט ווערען.

פון דער אַמאָליגער בעדייטענדער
יודישער בעפעלקערונג איז פערבליבען
אין מאָסקווע א הייפעל יודען (דער=
הויפּט מיט העכערע בילדונג און סוח=
רים ערשטע גילדע, צוגעשריבען צו
מאָסקווע). די אַדמיניסטראַציע און פּאָ=
ליציי האָט געהאַלטען אין איין איזדע=
קעווען זיך איבער זיי. איך האָב אין
יענער שרעקליכער צייט געלעבט אין
מאָסקווע, און איך געדענק גוט, ווי
כמעט יעדער טאָג פּלעגט ברענגען נייע
בעליידיגונגען און בעדריקונגען פאַר
די דאָרטיגע יודען. מען האָט למשל,
אַרויסגערופען דעם ראַבינער מינאָרען
און איהם אויפגעוואָרפען, פאַרוואָס
ער פערשרייבט די ניי-געבוירענע קינ=
דער אין די מעטריקעס מיט די נעמען
„משה", „יצחק", „יעקב" — און נישט
„מאָשקאַ", „איצקאַ". „יאַנקעל", און
דאָס גלייכען. מען האָט אויסגענוצט
יעדע געלעגענהייט, כדי דעם יודען צו
דערנידערן, צאַפּען איהם דאָס בלוט,
די אַדמיניסטראַציע האָט סיסטעמאַטיש
חרוב געמאַכט אַלע יודישע אַנשטאַל=
טען און זיך כסדר געמיהט, עס זאָל
פון זיי אַפילו קיין אָנדענק נישט בליי=
בען. די שצהנע, גרויסע שוהל, אַפילו
אָהן דעם קופּאָל איז געווען ווי א מין
לעבעדיגער סימבאָל פון דער אַמאָלי=
גער יודישער געמיינדע, — און אויף
איהר האָט זיך קאָנצענטרירט דער
הויפּט-האַס פון דער נייער מאָסקווער
פערוואַלטונג. דעם 23, יולי, 1892, אין
סאַמע ברען פון דעם גירוש, איז גע=
קומען פּאָליציי און פערחתמ'עט די
שוהל. אויף דער פערזאַמלונג פון די
גבאים און דאַוונער האָבען כמעט אַלע
זיך אַרויסגעזאָגט, אז מען קאָן קעגען
דעם גאָרנישט טון. מען מוז שווייגען.
אָבער דער ראַבינער מינאָר און דער
גבאי שניידער האָבען געהאַלטען, אז
מען טאָר נישט שטיל דולדען אזא זאַך.
און זיי האָבען דערלאַנגט דעם גרויס=
פירשט סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש א
(ענדע—זייט 6)

קליינער פעליעטאָן

אַראָפּ מיט די מאַרינאַרקעס!

די היצען האָבען זיך הײ-יאָהר אַפּי=
סעך מקדים געווען. היות, ווי דער פרי=
לינג איז געווען א קאַלטער, דער גאַנ=
צער אַפּריל איז געווען א ווינטערדיגער,
נים אונז דער מאַי א פערגיטיגונג. די
היצען דערגרייכען ביז 36 גראַד אין
שאָטען.

איז טאַקע קיין חידוש נישט, וואָס
עס איז געוואָרען א „פּאַסעק" — אויף
זאָרגע-וואַסער און אַנדערע אָפּקיהלונגס=
מיטלען, נישט קיין וואונדער, וואָס די
„כלאָדניעס" זענען בעזעצט, ווי פליגען
פּאַפּיר און א בעקערייע... מ'עסט ליאָדעס
אויף וואָס די וועלט שטעהט.

איזאָט די היצען וואָלט זיך אָפּקירען
צו דער „פערשוויצטער מענשהייט", דאָס
מיינען מיר: די מענערישע מענשהייט—
אַראָפּ מיט די מאַרינאַרקעס!

נעמט אַמך, מענער, א בייספּיל אין
אונזער „אומדעלען געשלעכט", פאַרוואָס
ביי דער ערשטער געלעגענהייט וואַר=
פען זיי פון זיך אַראָפּ, וואָס עס לאָזט
זיך (אגב א ביסעלע צופיל...) און איהר,
מענער, טראָגט א וואָלענע מאַרינאַרקע,
וואַרימע הויזען מיט א „כאַמעס" אויפ'ן
האַלז, און איר שמעלצט זיך, ווי שמאַלץ
אויף דער פּאַטעלניע...

מיט וואָס איז א שעה, רעין אויבער=
העמד וועניגער יחסן פון א פּרויען=
בלאָזע? פאַרוואָס זאָלען זיי, די פּרויען,
זיין פרייע, ווי די פייגעלעך, און מיר,
די מענער, דאַרפען סאַפּען, ווי די לאָ=
קאָמאָטיווען?

אַראָפּ מיט די מאַרינאַרקעס!

אב-נעס

לאָדזשער יודיש קאַמעראַל-טעאַטער
געוו. צנגל. זאַל
אַל. 1-טער מאַי 2. ● דירעקטאָר דוד צעלמייסטער.

גאַסטשפּילען פון דוד הערמאַן-טעאַטער
מיט'ן אָנטייל פון פּרעמיער פון דער „ווילנער טרופּע" יוסף קאַמען

היינט מאָנטאָג, דעם 1-טען יוני 9 א זייגער אָוונט.

דער טויבער
(די ברויט-מיהל)

ס'בעטייליגען זיך: נערה, ראַקאָוו, בת-שבע, אולרייך דוד, בירנבוים דוד,
הירשפעלד זלמן, קעניג דינה, קורלענדער יעקב מיט דעם פּרעמיער יוסף
קאַמען בראש און די געוועזענע שוישפּילער פון דער ווילנער טרופּע.

אינסצעניזאַציע און רעזשי: דוד הערמאַן, אַדמ.-לייטער: א. גאַריעלאָוו.
בילעטען-פאָרפערקויף אין דער קאַנדיטאָריי ראָשגאָלד, פּיעטריקאָווער 38
און אין טאָג פון די פאָרשטעלונג א גאַנצן טאָג ביי דער טעאַטער-קאַסע.

א יאהר פון רואין און קאטאסטראפע פאר'ן יודישען סוחרים-שטאנד אין לאדז

5000 שטייער-אינטערווענצען פון צענטער. סוחרים-פעראיין פעטריקאווער 10.— אפאטיע און יאוש אין סוחרים-שטאנד

און איינגענומען לאקאל אויף פעטריקאווער 10 איז נעכטען פארגעקומען די אלגעמיינע יעהרליכע פערזאמלונג, וועלכע האט געבראכט צום אויסדרוק די פעגי-בימערונג פון לאדזער יודישען מיטעלען און קליינעם סוחרים-שטאנד.

וויצע-פרעזעס יאקוב רעגענשטיין עפענט די פערזאמלונג און לייענט פאר א בריף פון פרעזעס ה' עמנואל האמבורסקי, וועלכער בעדויערט, וואס ער האט נישט קיין מעגליכקייט, צוליב זיין קראנקהייט, בייצוואוינען די פערזאמלונג פון פעראיין, וועלכער איז איהם נאהענט און טייער. ער ווינשט דער פערזאמלונג א פרוכטבארע טעטיגקייט צום וואויל פון לאדזער יודישען סוחרים-שטאנד.

די אנוועזענדע נעמען אויף דעם גרוס פון פרעזעס האמבורסקי מיט דאנקבארקייט און בעשליסען איהם צושיקען א בעגריסונגס-דעפעשע און א ווארימען וואונש צו קענען בקרוב ווידער זיך שטעלען צו דער ארבייט לטובת הכלל.

דעם פארזיץ פון דער פערזאמלונג נעמט דאן איבער דער עהרען-מיטגליד ד"ר פ. פראשקער, וועלכער פערבעט אלס אסעסארען די ה"ה יאקאב שטערן, פאזנערסאן און באראווסקי.

פראטעסט געגען אינגארירען יודיש

נאכ'ן בעעהרען דורך אויפשטעהן דעם אנדענק פון די פערשטארבענע מיטגלידער, בעקומט דאס ווארט ה' שאפיר-שטיין, ער פראטעסטירט געגען דעם, וואס די טאג-ארדנונג פון דער פערזאמלונג איז אפגעדרוקט בלויז אויף פויליש און פון יודיש איז נישטא קיין זכר.

ה' מ. גארדאן רעכטפערטיגט דאס דערמיט, וואס די פערוואלטונג האט זיך גערעכענט מיט א טראדיציע פון יאהרען און דערמיט, וואס צום פעראיין געהערען אויך נישט-יודען.

ה' מורדכי ביאלער אנערקענט די טענה וועגען יודיש און לעגט פאר, אז די פערזאמלונג זאל ארויסזאגען דעם וואונש אז להבא זאל די טאג-ארדנונג זיין אויך אין יודיש. דער פארשלאג ווערט גענומען צו קענטניש.

דירעקטאר ת. שווארצמאן גיט אפ א אויספיהרליכען טעטיגקייטס-בעריכט פאר'ן יאהר 1930. עס איז געווען א

יאהר פון גרויסע נסיונות

פאר'ן יודישען סוחרטום אין לאדז. די ווירטשאפטליכע דעפרעסיע האט געבראכט די מיטגלידער צו פערצווייפלונג, צו אפאטיע לגבי זייערע איינענע בלוטיגע עקזיסטענץ-אינטערעסען. די געשעפטען, וואס זענען געמאכט געווארן, רענטירען זיך לגמרי נישט, די אומזאצען זענען געפאלען, דער דוחק און קרעדיט פאר'ן סוחרטום האט דערדריקט דעם יודישען הענדלער-קלאס. דערצו האבען זיך אויף טריט און שריט געשפירט די פאלגען פון דער אנגאוויפהערליכער אויסראטונגס-פאליטיק לגבי דעם יודישען סוחר. די שטייער-שרויף האט געווירקט פערניכטענד. אויך די אינדוסטריע איז נישט וועניג שולדיג אינם רוין פון סוחרטום. ווייל זי האט שטארק בעגרעניצט איהר מיטלען אנגאנזצען צונעמען דעם קרעדיט און דערמיט צוגעהאלפען צו דער

פויפעריזירונג פון סוחר'שום

אין פיל פאלען זענען דערגרייכט געווארן געוויסע רעזולטאטען. עס איז אויך אויסגעפועל'ט געווארן די 1-פראצענטיגע הנחה פאר'ן הורט-האנדעל. אויסערדעם איז געשאפען געווארן ביים פעראיין א סעקציע פאר קרעדיט-שוץ פאר די מיטגלידער, געפיהרט א „שווארצע ליסטע" פון אונעהרליכע סוחרים א. אז. וו.

ביי דעם פערטיפטען קריזיס האט די פערוואלטונג געהאט פאר זיך זעהר א שווערען געראנגעל פאר דער פערמילדערונג פון דער לאגע פון די מיטגלידער. מעמאריאלען, דעלעגאציעס און אינטערווענציעס זענען געווען כמעט די טאג-טעגליכע ארבייט פון פעראיין.

5000 אינטערווענצען

דער פערוואלטונג און דעם דירעקטאר שווארצמאן פאר זיין מיהזאמער ארבייט ווערט אויסגעדריקט אנערקענונג.

ה' מורדכי ביאלער לייענט איבער דעם פראטאקאל פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע. דער קאסע-בעשטאנד אויפ'ן נייעם בעריכטס-יאהר בעטרעפט 240 זל.

ביים פונקט: בודזשעט פאר 1930, וואס ווערט פראלאמינירט אויף 60 טויזענד זל. האלט אינזש. פראשקער א רעפעראט. ער פרעצעזירט די פאסטולאטען פון סוחרטום, וואס איז אנגעשלאסען אין פעראיין פעטריקאווער 10 פאר'ן קומענדען יאהר. די פאסטולאטען זענען צווישען אנדערן: די פערוואלטונג זאל העלפען בעשטעטיגען דעם עקאנאמישען באזיס פון די רואינירטע סוחרים און העלפען זיי קומען צו נייע עקזיסטענצען, די מיטגלידער העלפען פאר גוטע צו שאפען א

ווירטשאפטליכע איבער-ראט

אין זענען גרויס קומען צו-הילף די איניציאטארען פון דער ווילטוגער (?) אונסטאגען; די פאליטיק פון דער רעגירונג — פיהרט אויס אינזש. פראשקער — מאכט חרוב טויזענדער יודישע סוחרים'שע עקזיסטענצען. מיר פאדערען פאר'ן יודישען סוחר צוגלייכען מלוה-קרעדיט צוגלייך מיט דער אינדוסטריע. דער יודישער סוחר פאדערט

אפצושאפען דאס צוואנגס-זונטאג-רוה

עס ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע, אין וועלכער עס בעטייליגען זיך די ה"ה סאפירשטיין, האלפערן, וויצע-פרעזעס רעגענשטיין, פאזנערסאן, יאשונסקי, מיטראסלאווסקי, סקאסאווסקי א. א.

אויף דער ארויסגערוקטער לאזונג וועגען דער נויטווענדיגקייט פון קאנסאלידאציע פון יודישען סוחרטום אין לאדז האט ה' רעגענשטיין ערקלערט, אז פעטריקאווער 10 שטרעקט אויס גערן די האנד יעדען איניציאטאר פון אזא

סוחרים-פעראייניגונג

זעהר פיל לויב-ווערטער איז געזאגט געווארן אויפ'ן אדרעס פון דער פערוואלטונג. נישט וועניג קלאג-ווערטער ... פון זיך געהערט בנוגע דער שוואכער ... גע פון די סוחרים, וועגען דער מורא'... נער ווירקונג פון די גרויסע שטייער-מעלדונגען א. אז. וו.

ה' מורדכי ביאלער האט ענטפערנד די רעדנער, אנגעוויזען, אז דער פעראיין עקזיסטירט נישט בלויז פאר שטייער-אינטערווענצען. דער עיקר דארף זיין די ...

קאמף געגען דער גרויסער קאנקורענץ

וואס פיהרט די סוחרים צו אונטערגאנג? צו לאזען אונטער'ן קרן, דאס אויסטאפען קאן מען נאר דורך שאפען שטארקע בראנזשע-סעקציעס.

דער בודזשעט ווערט אנגענומען און ס'ווערט דורכגעפיהרט אנ'ענדערונג אין די פעראיינס-סטאטוטען.

אונס נאמען פון דער אפטרעטענדער פערוואלטונג רעדט נאך ה' מ. גארדאן און מען טרעט צו צו וועהלען א נייע פערוואלטונג.

אין דער נייער פערוואלטונג זענען געווארען געוועהלט: ס. אלטמאן, מ. ס... בראנאווסקי, י. רעגענשטיין, מ. גארדאן, ע. האמבורסקי, מ. האלפערן, י. יאשונסקי, ל. מאזור, י. ל. מארגוליעס, אינזש. ג. פראשקער, א. שמיינשניידער, ... שטערן.

אלס פערטרעטער: מ. ביאלער, וו. ב...רוך, נ. קאראמשינסקי, מ. קרעניצער, ... ניסענהויז, נ. ביסטער.

אין דער רעוויזיאנס-קאמיסיע: י. גערסאן, ס. קאלמאנאוויטש, ה. לוב... שוצקי, ש. ראזענמוטער.

לאדז — 1. יוני 1931 — זון אויפג. 3.24, זון אונטערג. 7.44 — מאנטאג, ט"ז סיון תרצ"א, פ' בהעלותך

טאג-כראניק

פאבאר 1910

היינט, מאנטאג, דארפען זיך צושטעלען פון יאהרגאנג 1910 פאר דער קאמיסיע 1 (זאקאנטנא 82) פון 5. קאמיסאריאט — פון K ביז Ki ענדע

פאר דער קאמיסיע 2 (אגראדאווא 34 יאהרגאנג 1910 פון 4. קאמיסאריאט

T N M

פאר דער קאמיסיע 3 (אלעע קאשטשושקי 21) דארפען זיך צושטעלען די פריווילעגיע פון יאהרגאנג 1911—12—13 וואס וואוינען אויפן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9, און 11 קאמיסאריאט.

די פאבאר-פליכטיגע דארפען מיט זיך מיטנעמען זייערע פערזענליכע דאקומענטען און די בעשטעטיגונגען, אז זיי זענען אריינגעצויגען געווארען אין די פ באר-ליסטעס.

17-יעהריגע לאדזער שילערין פערמישט אין א פראצעס וועגען אבארט

א לאדזער שילערין פון 17 יאהר, עלא בורענבלאט איז צוגערעדט געווארען צו לאזען זיך מאכען אנ'אבארט, ווייל זי האט געשוואנגערט פון א חתן. די אקושערקע מאריאנא שטיינער האט פאר 40 זל. געמאכט די פערבאטענע אפעראציע.

שבת זענען זיי געזעסען אויף דער בעשולדיגונגס-באנק. שטיינער איז פערמשפט געווארען אויף 3 חדשים תפיסה, עלא בורענבלאט אויף 2 חדשים ארעסט, אויסצופיהרען אין 3 יאהר.

די שטייערן קענען צולייגט ווערן ביז 4—5 ראטעס

די סוחרים און האנדווערקער, וועלכע צאהלען אומזאץ-שטייער, וואס האבען ביז'ן 15 מאי איינגעצאהלט א העלפט פון אומזאץ-שטייער, דארפען ביז'ן 15. יוני איינצאהלען די אנדערע העלפט פון אונטערשיד פון אבגעשאצטען אומזאץ-שטייער און די איינגעצאהלטע „זאליטשקע", די, וואס האבען דאס נישט איינגעצאהלט, דארפען זיך איצט ווענדען צום נאטשעלניק פון בעטרעפענדען פינאנץ-אמט מיט דער ביטע וועגען צולעגען זיי דעם ראזיגען שטייער-סכום אויף 4—5 ראטעס! דען ווי מיר הערען, האבען די פינאנץ-אמטען בעקומען דעם אויפטראג צו צולעגען אלע שולדיגע שטייערען אויף 4—5 ראטעס. די נאטשעלניקעס זענען פערפליכטעט דאס צו טון.

די טיכער-אינדוסטריע גנעהט אונטער

אין דער לאדזער טיכער-אינדוסטריע איז אין פערגלייך מיט פאר-א-יאהרען דער אומזאץ געפאלען אויף העכער 50 פראצענט. אין כמעט די זאמאסטן טיכער אין די פאבריקען זענען קליינע, ווערט כסדר בעגרעניצט די פראדוקציע. עס איז בעשיינפערליך, אז די טיכער-פראדוקציע, וועלכע איז מיט יאהרען צוריק געווען זעהר א וויכטיגער צווייג פון דער היגער אינדוסטריע, האלט ביי אפשטארבען.

לאדזער סוחר בעגאנגען זעלבסטמארד אין צאפאט

פון צאפאט ווערט מיטגעטיילט, אז דארט איז דערטרונקען געווארען אין ים דער לאדזער איינוואוינער י. בערק, א סוחר, וועלכען דער קריזיס האט רואינירט. מען האט איהם צוגעזאגט א פאסטען אין צאפאט, אבער פון צוזאג האט זיך גארנישט אויסגעלאזט. ער איז דאן אוועק אין קאסינא שפילען רולעטקע. אט ער האט פערשפילט דאס לעצטע, וואס ער האט פערמאגט, האט ער זיך געווארפען אין ים ארײַן. מ'האט איהם ארויסגענומען א טויטען.

דער שפינער-קארטעל אין לאדז

אויף דער ערשטער פערזאמלונג פון לאדזער שפינער-קארטעל, האט זיך די פערוואלטונג אזוי קאנסטיטוירט: דיר. לאכערט פרעזעס, ד"ר יוליוש בארנעט און גוסטאוו גייער וויצע-פרעזעסען.

פערשוואונדען א 40-יעהריגע פרוי

מיטוואך איז ארויס פון איהר היים אויף פולנאצנא 19 די גייסטיג-קראנקע רחל ווינדמאן און איז ביז איצט נאך נישט צוריקגעקומען. זי איז אלט 40 יאהר. אנגעטון אין א סוועטער-קלייד.

די פריוואטע מעדיצינישע פאגאטאוויע

זשעלאנא 6

טעלעפאן: 12-333

ערטיילט א גאנץ יאהר מעדיצינישע הילף אין אלע פלוצלינג'ע פאלען צו יעדער צייט בייטאג און ביינאכט.

גיכע מעדיצינישע הילף פאר אקושעריע.

דער פשוט'ער יוד פון ראדין

צום „חפץ-חיימ'ס" 90-יעהריגען געבורטס-טאג

פון מ. גערץ

דער „חפץ חיים" איז די טעג אלט געווארען 90 יאהר. מסתמא וועלען קיין יובליי-קאמיטעטען נישט געשאפען ווערען, קיין פייערונגען נישט איינגעארדענט ווערען, קיין צייטונגס-פעסטימער וועלען זיך נישט ארויפלאזען אין דער ... פערשטויסענער ראדין, וואו דער „חפץ חיים" לעבט, כדי צו אינטערוויואירען דעם אלטיטשקען און פאטאגראפירען דאס הויז, וואו ער לעבט.

און זאל אומיציען איינפאלען אזא משוגענער געדאנק זיך ארויפלאזען אין דעם העק ראדין, כדי צו כאפען א שמועס מיט'ן „חפץ חיים", איהם וועלען פאטאגראפירען, וועט ער זיך סיי ווי אומקעהרען מיט לערנען. דער „חפץ חיים" איז עס נישט גורם, ער איז דאך דער „חפץ חיים". והראיה געפינט א פאטאגראפיש-בילד אפילו אויפ'ן פאס פון „חפץ חיים"? „לא תעשה לך פסל" — איז דעם „חפץ חיים'ס" פאס טאקע אהן א בילד, און אז דער „חפץ חיים" פאהרט ערגעץ-וואו, איז ער אויך יוצא מיט א וויזע אהן א בילד — די מאכט ווייסט, אז דער אלטיטשקער לאזט זיך נישט פאטאגראפירען, איז ער יוצא אהן דעם.

נו זעניע „געשעפטען" שאדט עס איהם נישט, מען קאן לעבען אהן דעם אויך!..

און טאג דער „חפץ-חיים" ווי פיינד האבען בילדער, שמועסען מיט צייטונגס-מענשען, בעהאלטען זיך אין א פערשטויסען העק ראדין, וויסט דאך די וועלט פון איהם, איז ער דעם יודישען עולם נאך גוט בעקאנט און ביי א גרויסען טייל יודען מיט פערהעלטניס און פערעהערט. און נישט נאר יודען, נאר אפילו נישט יודען קענען דעם „אלטיטשקען", צו וועלכען זיי קומען נאך אנ'עצה, זיך אויסהעלפען אין אנ'עת-צרה. מען קען איהם, דעם אלטיטשקען, אהן יובליאומס, אהן באנקעטען, אהן פאטאגראפישע בילדער אין די צייטונגען, אהן שמיצלען מיט איהם אין דער פרעסע און אלע וויסען, אז דער „חפץ חיים" איז דער גדול הדור פון פערצייטיגען שנים, א פרומער יוד פון אמאליגע ישטייגער, ווארום ווי זאגט אויף זיך דער „חפץ חיים": „איך בין א פשוט'ער יוד, וואס היינט, וואס דער יודישער דין זאגט, — מעהר גארנישט!"

און באמת איז דאך טאקע דער „חפץ חיים" נישט מעהר ווי א פשוט'ער יוד, ער איז דאך אפילו קיין רב נישט. אפשר וועט דאס פאר א סך זיין א נייעס, אז דער „בערוהמטער רב" איז גאר קיין רב נישט... אז ער פערנעמט נישט קיין שום רבנות-שטעלעס, נאר איז א פשוט'ער בעל-הבית, ווי א סך פשוט'ע בעלי-בתים אין ראדין.

און ווייל ער איז א פשוט'ער יוד, איז ער איינער פון די רבנישע גדולים ביי יודען, וועלכע רעדען מיט'ן פאלק מאמע-לשון. ער איז פון די ערשטע און די געצעהלטע, וועלכע האבען זיך געווענדעט צום פאלק נישט מיט קיין „הויכע ווערטער", אין לשון פון תורה, נאר גערעדט צום עולם — כדבר איש אל רעהו — ווי מען רעדט. האט ער געשריבען און גערעדט צום פאלק פשוט, פאלקסטימליך, אהן חכמות און קונצען, אהן געשפיצטע דרשות און פערשפיצטע פשטלעך אין זיין שפראך און לשון און זיין געזאגט, זיי זאלען זיין גוט און פרום...

יודען דארפען פאלגען, וואס דער דין זאגט... נישט קיין איבערנאטירליכעס. פשוטו כמשמעו — אהן חכמות און קונצען, אט אזוי ווי דער „חפץ חיים" אליין איז. און צו פשטות ליגט די גרעסטע גרויסקייט, איז אנ'אלטע זאך, און אמיצער צווייפעלט אין דעם, איז דער בעסטער בעווייז אויף דעם דער פשוט'ער יוד פון דעם שטעטעל ראדין...

אז דער „חפץ חיים" האלט נישט פון קיין נסים, איז איבעריג צו זאגען. ביי א פשוט'ען יודען איז אלין פשוט און אז יודען ווילען דאך זעהען א נס, מופת: „צוא וואונדער, ראכט זיך, גני-האלטען אזוי שמאל, ממש אטאם און מיטאמאל!.. ממש א נס!"

קוועטשט מיט די פלייצעס דער „חפץ חיים": „וואס איז דא דער וואונדער, ווען עס ווערט שמאל, העלפט מען אינמער פון אויבען!..

יודען ווילען אבער זעהען נסים. קומט מען צו געהן און מען דערציילט: „יענער רב, יענער רבי האט געוויזען א מופת: ער האט געפועל'ט אויבען"...

וואונדערט זיך דער חפץ חיים: „וואס איז דא דער וואונדער! אנ'אלטע זאך: „צדיק גוזר — דער צדיק איז גוזר און גאט איז דאס מקיים — נאר קיין וואונדער נישט!"...

דער אונטערשיד פון „חפץ חיים" און א סך אנדערע „גרויסע" רביים איז אפשר אין דעם: וואס א סך פון איבעריגע הייליגע רביים, בעלי-מופתים בעריהמען זיך, אז גאט פאלגט זיי, איז דער „חפץ חיים", ווען ער האט וואלט געהאט א טבע זיך צו בעריהמען, וואלט ער געקאנט זאגען: „און איך, פערקעהרט, פאלג גאט, וואס ער הייסט מיך!"...

ווי יעדער פשוט'ער יוד, איז דער ראדינער אלטיטשקער אויך א „פראקטישער" מענש. רעדען טאקע ווייניג ספרים און זייער פאלקסטימליכען יודישען לשון וועגען „פראקטישע" זאכען: וועגען זינד פון לשון הרע, וועגען היטען שבת, גמילות חסדים, זארגען פאר סאלדאטען זיי זאלען עסען כשר' וועגען פערשטארקען יודישקייט אין היימיש פרעמדע לענדער. און ווייבאלד איינע פון די הויפט-מעלות פון ראדינער גדול איז „פראקטישקייט", האט ער טאקע אנגעשריבען א ספר וועגען די דינים פון קרבנות און אפילו איינגעזעצט אין ווילנא א מנין יודען, זיי זאלען לערנען די דינים פון קרבנות-ברענגען, ווייל היינט-מארגען קען דאך קומען משיח, און יודען האבען שוין פערגעסען די עבודה פון קרבנות, דארף מען זיך צוגרייטען!..

דער „חפץ חיים" פערשטעהט נישט, פארוואס דארפען זיך דאס רביים קריגען. פארוואס קענען זיי זיך עפעס נישט צעטיילען מיט דער ירושה. אין עולם-המטהר, בעוונותינו הרבים, קען פאסירען, אז מען קען נישט מושיב זיין, אבער מיט דער תורה? — פערשטעהט ער נישט דער „חפץ חיים" און פאהרט אוועק פארא-יאהרען קיין ווארשא און מאכט שלום צווישען בעלזער און גערער רבי'ן.

פארוואס דארף זיך עפעס דער בעלזער צי מיט'ן גערער? ... יודען, ביידע רביים — איז צוליב וואס הרג'עט מען זיך, — דארפען מאכען שלום!

און אז דער „ראדינער פשוט'ער יוד" דערזעהט זיך, אז די פוילישע מאכט פאדערט פון די רבנים א געוויסען צענז, א געוויסע אקאדעמישע אויסבילדונג, וועלכע יודען נעמען אויף ווי א גזירה. פאהרט אוועק דער „חפץ חיים" קיין ווארשא, איז זיך מישב מיט'ן גערער רבי'ן און בעשליסט, אז מען דארף זיך דורכרעדען מיט די שררות (מיניסטארען) און זיי פשוט דערקלעהרען, אז זיי פערשטעהען נישט דעם פשט פון זייער גזירה: צוליב וואס דארף א רב קענען פויליש און פוילישע ליטעראטור? צו פסק'ענען א שאלה וועגען טריף און כשר, קאן מען אויסקומען אן דעם אויך, אויב מען האט אפילו שענקיעוויטשעס ראמאנען נישט געלייענט: — ווי פערשטעהען עס נישט די שררות, עס איז דאך אזוי פשוט!

און גערעדט און געפועלט: איז טאקע אוועק דער „חפץ חיים" צום שררה בארטעל'ן (דעמאלט פרעמיער מיניסטער און פוילען) און געהאלטען פאר איהם א דרשה, וועלכער איז זעהר געפעלען געווארען דעם פרעמיער מיניסטער, און ער האט די גזירה מבטל געמאכט.

וואס אזוינס האט דער „חפץ חיים" געזאגט?

ער האט איהם געבראכט א פשוט'ען מדרש:

דער מדרש דערצעהלט, אז כורש האט געבויט דעם בית-המקדש דערפאר, וואס ער האט פריהער בעוויינט דעם חורבן פון בית-המקדש. איך — האט געטענה'ט עס דער „חפץ חיים" פאר'ן מיניסטער — האב זיך מיצער געווען אין יאהר 1863 אויף דעם חורבן פון פוילישען „מיאטעזש" (אויפשטאנד), דערפאר האב איך זוכה געווען, צו זעהן ווי פוילען איז אויפגעריכט געווארען, ווילט איהר דען, אז איך זאל איצט זיך ווידער מצער זיין צוליב פוילען?..

האט טאקע דער פרעמיער-מיניסטער פערשטאנען, אז ער בעגעהט אנ'עוולה געגען דעם יודען און אפגערופען די „גזירה"...

נישט לאנג צוריק האט דער „חפץ חיים", שוין א 90-יאהריגער זקן, זיך אוועקגעלאזען קיין ווילנא. מען האט איהם דערצעהלט, אז אין דער יודישער ווילנע היטען א סך יודען נישט אפ טהרת-המשפחה. איז ער געקומען אהין צוזאמענגענומען ... אין דער אלטער שוהל, און זיך פונאנדערגעוויינט: ער זעהט, ווי א פייער איז אויסגעבראכען אין א סך יודישע הייזער, אלע שלאפען, איז ער געקומען וועקען: יודען, ראטעוועט זיך!

און צום סוף האט ער געעפענט דעם ארון קודש און געבענטשט דעם עולם מיט ברכת כהנים.

דער „חפץ חיים" פערשטעהט נישט, ווי גלויבט מען דאס נישט אין גאט? ווי גלויבט מען דאס נישט, בעת אלין איז אזוי קלאר און דייטליך, בעת אימעטום, וואו מען קערט זיך און וואו מען ווענדט זיך זעהט מען גאט.

קלערט דער אלטיטשקער און קומט צום בעשלוס: אט אזוי ווי עס איז פאר א פרומען נישטא קיין פראגען, איז משמעות נישטא פאר אפיקורסים קיין ענטפערן, — אבער עס לעגט זיך איהם פארט נישט אויפ'ן שכל: דאכט זיך קלאר! אט האט מען געמאכט אזעלכע טעלעסקאפען צו זעהן, וואס עס טוט זיך אויפ'ן הימעל. מען קאן אויסצעהלען וויפיל שטערען עס איז דא אויפ'ן הימעל. ווי גרויס עס איז די זון און די לבנה, און היינט, ווייבאלד מענשען זעהען אויף דער ערד, וואס עס טוט זיך אויפ'ן הימעל, איז פארוואס פערשטייען עס די מענשען אז גאט, דער כביכול, קען דאך געוויס זעהן פון הימעל וואס עס טוט זיך אויף דער ערד?..

אדער: אט האט מען ערפונדען ראדיא, הערט מען אויף טעלען וויט וואס א מענש רעדט אין דער שטיל, איז אזוי בעגעמען דאס נישט מענשען, ... ווייבאלד א בשר ודם קאן דערהערען דעם לעכטסטען ... שמועס פון א מענשען?...

שוין פון זיין יוגענד האט זיך דער „חפץ חיים" אויסגעצייכענט מיט זיין אויסערגעוועהנליכער פרומקייט. נאך בחור'ווייז אז ער האט געלערנט אין סמורגאן ... צו שיקען דורך א געלעגענהייט א בריף צו זיינע איינגענע, פלעגט ער קויפען נאכדעם ווי ער האט שוין די בריף געהאט אפגעשיקט, א פאסט-מארקע און זי צורייסען, אבי נישט אנצוטון שאדען דער מלוכה...

אין דער זעלביגער שטעטעל איז געווען א יוד א וואסער-טרעגער, א יוד א פראסטער, א נארישער. פלעגען חדר יונגלעך חוזק מאכען פונ'ם וואסער-טרעגער. אז ער פלעגט פון אוונט ... שטעלען זיינע לעדיגע עמערס ביים ..., פלעגען יונגלעך, געהענדיג פון חדר, זיי אנגיסען מיט וואסער. אין די קאלטע ווינטער-נעכט פלעגט דאס וואסער אין די עמערס איינפרירען, פלעגט ביים וואסער-טרעגער אפנעמען צייט אויסצוהאקען פון די עמער'ס דאס אייז און ער האט געהאט פון דעם צער. אז דער חפץ חיים האט זיך דערפון דערוואוסט, פלעגט ער יעדע נאכט נאך חצות, געהענדיג אין בית-המדרש אוועקלאזען ... צו ספרנים און אויסגיסען דאס וואסער פון די עמער'ס. זאל דער וואסער-טרעגער נישט האבען קיין פערדרוס...

אזוי איז ער געווען אין דער יוגענד און אזוי איז ער שוין תמיד געבליבען. אז ער איז געקומען קיין ראדין, איז אין ישיבה געווען א מנהג צו ברענגען די ישיבה-לייט דאס עסען אין ישיבה ... די שירים פון נעקעכץ פלעגען די ישיבה-לייט אויסגיסען און האנדפאס, ... אין דער ישיבה. דער שמש האט געהאט איבעריגע ארבייט עס צו ריינגען. אז דער „חפץ חיים" האט זיך פון דעם דערוואוסט, האט ער זיך געמאכט א מנהג צו קומען בשתיקה יעדע נאכט און אויסרייניגען די האנד-פאס...

א לענגערע צייט פלעגט דער „חפ...

(ענדע — זייט 6)

סענסאַציעס איבער סענסאַציעס אַרום די קהלה-וואַהלען

פּלוצלונג אַרעסטירט אַ ווידערשפּעניגען „קאַנדידאַט" פון דער ליסטע נומער 2

די גרויסע שמחה אין אגודה'שע לאַגער ווערט געשטערט צוליב אַ מחלוקה וועגען דער פּרעזעס איי דער קה"ה. — די רייבונגען צווישען ר' לייבעלע מינצבערג און ר' הענעך בערגער. — די „רעוואָלוציע-גוואַרדיע" פון אגודה בונטעוועט זיך

א געוואלדיגען רושם האָט געמאַכט אַרויסגערופען אין שטאָט דער אַרעסט פון איינעם פון די „קאַנדידאַטען" פון דער ליסטע נומער 2.

וועגען דער דאָזיגער ליסטע האָט זיך געטומלט נאָך פאַר די וואַהלען און די ה"ה וואַהל-מאַכערס פון אַ געוויסען צד האָבען מיט איהר געהאַט צו טוהן און צו זאָגען...

אויף דער ליסטע נומער 2 וועלכע איז ווי מען ווייסט, געווען פאַרבונדען מיט דער צענטראַלער ליסטע פון דער „אגודה", האָט צווישען אַנדערן פיגורירט אויך ה' הענעך ווראָבּלעווסקי, אַ ייד, וועלכער איז מעהר נוטה צו די אונפּאַרטייאישע חסידים.

ווען ס'איז פאַרעפענטליכט געוואָרען די אָפיציעלע בעקאַנטמאַכונג פון דער הויפּט-וואַהל-קאָמיסיע און ה' וו. האָט געזעהן זיין נאָמען אויפ'ן „2-טעל" האָט ער, ווי בעקאַנט, האָט אַנ'אַגאַנט אין

„לאָדזער טאָגבלאַט" עפענטליך ערקלערט, אַז ער האָט זיין אונטערשריפט אויף דער דאָזיגער ליסטע נישט געגעבען. ס'האָט געהאַלטען דערביי, אַז דאָס „2-טעל" זאָל אונגילטיג געפּסל'ט ווערען.

דערוועהענדיג די דאָזיגע ערקלערונג, איז צווישען די וואַהל-מאַכערס געוואָרען חושך. זיי האָבען פאַרשטאַנען מיט וואָס דאָס שמעקט, האָט מען גענומען אַנגרייטען קברים. מען האָט געשיקט שלוחים צום ה' וו. ווראָבּלעווסקי, ער זאָל זיין ערקלערונג צוריקציהען און מען האָט אויך געמאַכט געוויסע פּראָפּאָזיציעס. ה' וו. האָט אָבער אַלע פאַרשלאָגען אַוועק וואַרפען.

די ליסטע 2 וואָלט זיכער געמוזט געפּסל'ט ווערען. איז אָבער געקומען אַ געוויסער שלמה דרוקער און ער האָט אָפּגעגעבען אַ פּאַרעלעלע ערקלערונג אין דער הויפּט-וואַהל-קאָמיסיע. אַז ער, דרוקער,

האָט עס אונטערהאַנדעלט מיט ה' ווראָבּלעווסקי אַז וו. האָט אים זיין געגעבען וואָרט די ליסטע אונטערצושרייבען.

דער שימעל וועגען די מאַכינאַציעס אַרום דעם „צוויטעל" האָט אָנגעשפּאַרט צו דער סטאַראָסטווע, וואו ס'איז אויך געגומען געוואָרען אויף אַ פּערהער ה' ווראָבּלעווסקי'ס זוהן חיים, וועלכער האָט אויך בעשטעטיגט, אַז זיין פאָטערס אונטערשריפט איז געוואָרען געפעלשט.

דער ענין איז דאַן אריבער צום אויס-פאָרשונגס-אַמט, אַ זאַכבעאַמטער פון דער קרימינאַל-פּאָליציי איז אַוועק צום קראַנקען ה' ווראָבּלעווסקי, האָט געבעטען איהם, ער זאָל זיך דריי מאָל אונ-טערשרייבען אויף אַ בויגען און דאַן פער-גלייכען, צי דער דאָזיגער כתב איז עהנליך צום כאַראַקטער פון ה' ווראָבּלעווסקי'ס אונטערשריפט אויף דער רעקלאַמאַציע בנוגע דער ליסטע נומער 2. דער פּועל יוצא פונם פערגלייך איז געווען, אַז ס'איז געוואָרען פעסטגעשטעלט, אַז ה' ווראָב-לעווסקי'ס אונטערשריפט אויף דער רעק-לאַמאַציע אין הויפּט-וואַהל-קאָמיסיע איז מעגליך נישט זיינע, ד. ה. ווראָבּלעווסקי'ס..

באַלד דערויף האָט מען דעם אויפגע-רעגטען שלמה דרוקער געבעטען, ער זאָל זיך מסירה זיין אין אויספאָרשונגס-אַמט און דאָרט איז ער פערהאַלטען גע-וואָרען.

נאָך אַ חקירה ודרישה איז דרוקער אָבער צוריק בעפרייט געוואָרען.

וואָס איז ווייטער פאָרגעקומען צווישען די וואַהל-מאַכערס, איז נישט גאַנץ גע-נוי בעקאַנט.

געמען פּריה, אום זונטאָג, זענען פּאָ-ליציי-בעאַמטע געקומען צו ה' ווראָבּלעוו-סקי אין שטוב און איהם אַרעסטירט צו-זאַמען מיט זיין זוהן דעם ה' חיים ווראָב-לעווסקי.

דער דאָזיגער סענסאַציאָנעלער אַרעסט האָט אין דער גאַנצער שטאָט, בפרט אָבער אין אַלטשטאָט, געמאַכט, ווי אַ באָמבע.

אין אַלע שטיבלעך און בתי תפלות האָט מען וועגען דעם גערעדט ביז שפּעט אין אָוונט אַריין און ס'זענען אַרויסגעזאָגט גע-

וואָרען פאַרשידענע סברות.

וועגען דעם איבעראַשטען אַרעסט האָ-בען געכטען אין שטאָט קורסירט די מיטנה'דיגסטע קלאַנגען.

מען דאַרף האָפען, אַז דער ענין וועט בקרוב ווערען אויפגעקלערט.

• • •

די שמחה אין אגודה'שען לאַגער צו-ליב'ן „נצחון" בּיי די קהלה-וואַהלען הויבט שוין אָן געשטערט צו ווערען אויך פון אַנ'אַנדער זייט.

אין דער צייט, וואָס ביי די „פרומע מאַכער" האָט מען זיך שבת אין די „שטיבלעך" געפרעהט אויף דער מפּלה פון די „פּושעים" און געהוליעט ביז ווייט נאָך הבדלה, — איז אָבער אין גע-נעראַל-שטאַב פון דער אגודה, צווישען די „קאַרבען-קעפּ" און „לייבען" עפּעס קאַ-ליע געוואָרען.

די וואַהל-מאַכערס קאָנען, נעמליך, זיך נישט אויסטיילען מיט די טראָפען און יעדער „גענעראַל" וויל אַרייננעמען פאַר זיך אַ וואָס גרעסערן חלק פונם וואַהל-רויב. אַזוי, למשל, דערצעהלט מען מאַ-חורי הפרגוד, אַז צווישען ר' הענעך בער-גער און ר' ליבעל מינצבערג האָט אויס-געבראָכען אַ שטילע אָבער זעהר שאַרפע מחלוקה וועגען דער „נשיאות" פון דער קהלה.

ר' הענוך בערגער טענה'ט, אַז עס וואָלט שוין, כ'לעבען, צייט געווען, אַז ר' לייבעל מינצבערג זאָל איהם אָפּטרעטען די פּרעזעסור אי וועגען נייער קהלה-פער-וואַלטונג, בפרט, אַז פאַר די וואַהלען זאָל-וועגען דעם זיין געקומען צו אַ הסכם...

אמת, ה' מינצבערג פערזענליך טענה'ט אויך איצט מעשה גרויסער דיפּלאָמאַט, אַז ער וויל לחלוטין נישט להבא ווערען פּרעזעס אין דער קהלה-פערוואַלטונג. על כל פנים דאַכט זיך אַזוי, לייענענדיג זיך אָבער עפּעס אַנדערש...

מען שמועסט שוין אפילו אַז אַרום אַט דעם פערזאָגען-קאַמף האָבען זיך געביל-דעט צוויי צדדים אין דער „אגודה אחת" איין צד, וואָס וויל ווייטער זעהן דווקא ר' לייבעל מינצבערג אַלס ראש הקהל, און אַ צווייטער צד, וואָס אָנערקענט די „פּער-

דינסטען" פון ר' הענעך בערגער, בעת דער וואַהל-קאַמפּאַניע האָלט שמאָל און אַגוזען, אַז ער דאַרף שוין בעקומען דעם שכר אויף דער וועלט... וואָס פון דעם דאָזיגען „פאַמיליען-סקאַנדאַל" וועט אַרויסקומען, קען מען נאָך איצט נישט זאָגען.

דער קאַמף, זאָגט מען, הויבט זיך ערשט אָן צו צופלאַקערן...

• • •

דאָס פייער ווערט נאָך מעהר צופלאַ-קערט צוליב דעם, וואָס דאָס „רעוואָלוצ-יאָנערע" בּן זקונים'ל פון דער „אגודה" די „פּועלי אמוני ישראל" שטופּען זיי-נאַגין שטאַרק מיט בּחרע עלעגבויגענס צו דער „מזרח-וואַנט".

די „פּועלים" האָבען, ווי בעוואוסט, בע-קומען סך-הכל איין מאַנדאַט און דאָס אויך נאָר אַ דאַנק יענעם עלעמען „נס", וואָס איז נוט בעשאַפען געוואָרען פּרט-מאָג פאַר ליבלמצינדרען...

זענען זיי דאָך אָבער „רעוואָלוציאָנע-רען", טענה'ן זיי, אַז מען זאָל זיי אויך אונבעדינגט געבען אַנ'אָרט אין דער קהלה-פערוואַלטונג. נאַטירליך, אויב מען וועט זיי נאָכגעבען, וועט עס מוזען געהן אויפ'ן חשבון פון די אגודה-פּרנסים, און דאָס בענקעל ווזל, כידוע, קיינער נישט אַוועקגעבען.

טוט זיך אויף טיש און אויף בענק...

„שוואַרצע ליסטעס" איצט נישט געוואונשטע

די האַנדעלס-קאַמער האָט איבערגע-שיקט צום האַנדעלס-מיניסטעריום אַ מעמאָריאַל, אין וועלכען זי זאָגט זיך אַרויס געגען אַנהייבען איצט אַנ'אַקציע פון אַנטפּלעקען ליסטעס פון נישט-עהר-ליכע קרעדיטאָרען. אין פּרינציפּ ווערט די אַקציע ניט אָפּגעוואָרפען. עס הערשט אָבער די איבערצייגונג, אַז צוליב דער גרויסער צאָהל פירמען, וואָס זייערע פערמעגענס ווערען איצט פערקויפט אויף ליציטאַציעס, וואָלט דאָס אַנטפּלעקע-רען אַזעלכע שוואַרצע ליסטעס נישט גע-געבען דעם געווינשטען רעזולטאַט.

100 שווינדזוכט-קראַנקע אין סאַנאַטאָריום

דעם 2: יוני ווערט אַרויסגעשיקט ווע-רען אין שטעטישען סאַנאַטאָריום פאַר ברוסט-קראַנקע קינדער אין לאַגעווניק די צווייטע גרופּע פון 100 קינדער, וועלכע זענען קוואַליפיצירט געוואָרען דורך דער סעקציע צו קעמפען מיט שווינדזוכט. די קינדער וועלען דאָרט פערברענגען 4 וואָכען.

געפערליכער אַלפאַנס אין די הענד פון דער פּאָליציי

די לאָדזער זיטען-פּאָליציי האָט אַרעס-טירט אַ געוויסען יאַן ווישאַרעק, וועל-כער האָט אויף פּיעטרקאָווער 192 אויס-געהאַלטען אַ פרעהליך הייזעל.

זיינע קרבנות, מינדעריעהריגע מיידע-לעך האָבען וועגען איהם געגעבען זעהר בעלאַסטענדע ערקלערונגען. ער האָט זיי געצוואונגען צו פּראָסטיטוציע.

Hemogen Klawe naśladują, jednak tylko oryginalny z firmą Klawe leczy osłabienie, wycieńczenie, nerwy

אַלגעמיינע פערזאַמלונג

פון אַרב. וואוינונגס-קאָאָפּעראַטיוו „פּאַראָיס" אין לאָדז

אונטער'ן פאָרזיץ פון דאַקטאָר ב. שפּי-רא איז די טאָגע פאָרגעקומען די יעהר-ליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון אַרבּיי-טער-וואוינונגס-קאָאָפּעראַטיוו „פּאַראָיס" אין לאָדז. דעם טעטיגקייטס-בעריכט פון דער פערוואַלטונג פאַר'ן יאָהר 1930 גיט אָפּ ה' ע. וואָלינסקי. נישט קוקענדיג אויפ'ן שווערען ווירטשאַפטליכען קריזיס וואָס האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע אַר-בייטסלאָזיגקייט צווישען די מיטגלידער פון קאָאָפּעראַטיוו, איז דאָך דער פער-וואַלטונג געלונגען און דער בעריכטס-צייט צו ברענגען אונטער'ן דאַך 2 גרויסע הייזער אויף לעשנאַ 40. די אַפּציגע אויף בערעק יאָסעלעוויטש נאָס 16 און אַ פּראָגנאָ-הויז אויף וויסאָקע 21. די לעצטע 2 וועלען אין חודש אויגוסט אָפּגעגעבען ווערען אין רשות פון די מיטגלידער, עס זענען דאָ אויסזיכטען, אַז ס'וועלען אויך פערענדיגט ווערען הייאָהר די צוויי הייזער אויף לעשנאַ 40.

אַ בעריכט אין נאָמען פון אויפזיכטס-ראַט גיט אָפּ מ. שוואַרצבאַרד, וועלכער רעדט אַרום אויספיהרליך די טעטיגקייט פון דער פערוואַלטונג. אין נאָמען פון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע גיט אָפּ אַ בע-ריכט מ. שוואַרצבוים, וועלכע ווייזט אָן, אַז נאָך אַ גענויער קאָנטראָל פון די בי-כער — האָט די רעוויזיאָנס-קאָמיסיע זיי געפונען אין דער בעסטער אָרדנונג.

די בעריכטען האָבען אַרויסגערופען אַ לעבהאַפטע דיסקוסיע, אין וועלכער עס האָבען אָנטייל גענומען אַ גרויסע צאָהל אַנוועזענדע. אין דער דיסקוסיע איז אַל-זייטיג בעדויערט געוואָרען די טעטיגקייט פון דער פערוואַלטונג און שאַרף פער-אורטיילט געוואָרען די האַנדלונג פון „לאָדזשער וועקער", וועלכער האָט נישט

געוואָלט אָנגעמען דעם מחבר פון שמו-ציגען פּאַסקוויל, וועלכער איז געווען פער-עפענטליכט אין דעם אָרגאַן און דאָס האָט געהאַט דעם צוועק צו שעדיגען דער אַזוי נוצליכער אַרבּייטער-אינסטיטוציע.

צום סוף איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, וועלכע דריקט אויס אַנ'צופרידענהייט די אַקטיווע דער פערוואַלטונג און בעשטעטיגט דעם בעריכט און בילאַנס פאַר'ן יאָהר 1930. וועלכער שליסט זיך אָפּ מיט אַ סומע פון 1090,101,27, איינשטימיג איז אויך אָנ-גענומען געוואָרען אַ פּראָטעסט-רעזאָלו-ציע געגען די הענדלונג פון דערמאָנטען בלעטעל.

נאָכדעם, ווי ס'זענען בעשטעטיגט גע-וואָרען דער פּראָיעקט פון בודזשעט און דער טעטיגקייטס-פּלאַן אויפ'ן יאָהר 1930 און דער רעגולאַמין פונם וואוי-נונגס-פערטיילונג — ווערט געוועהלט אַ פערוואַלטונג פון משה קאַרפּעל, ש. ערעל-מאַן, ע. וואָלינסקי, י. שולמאַן און מ. פרייליך. אין אויפזיכטס-ראַט מרדכי קוי-דרע, מ. שוואַרצבאַרד, מ. גלאַמביצקי, א. מ. לעווקאָוויטש, הערש דאַרקעוויטש, כ. שוואַרצבוים, שמחה לעווקאָוויטש, ש. שוואַרצבערג און א. מאַרעלאַק.

נאַכט-דיזשורען אין די אַפּטייקען

היינט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטיי-קען: א. דאַנצער, זגערזשער 54; וו. גראַשקאָווסקי, 11 ליסטאָפּאַד 15, סוקצ. ס. גאַרפּיין וסקלאַדניא 54, סט. באַרטאָ-שעווסקי פּיעטריקאָווער 164, וו. הזמבּע-לינסקי אַנדזשעיאַ 26, א. שימאַנסקי פּשענדזשאַ 75.

א הורט-סוחר מוז וויסען, צי זיין קונה האָט אַ פּאַטענט

היות אין פיל פאַלען ווערט קוועסט-יאָנירט די בעוויז-קרעפטיגקייט פון די האַנדעלס-ביכער דערפאַר, ווייל זיי זע-נען נישט ריכטיג געפיהרט אָדער זיי ענטהאַלטען אונפּינקטליכקייטען, מאַכט מען אויפמערקזאַם פון די ווירטשאַפט-ליכע ספערען, אַז פירמעס, וועלכע פיהרען האַנדעלס-ביכער און זיי ווילען, אַז מען זאָל זיי די ביכער אָנערקענען ביים אויסמעסטען די שטייערן, — מו-זען זיי יעדע האַנדעלס-טראַנזאַקציע אונ-בעדינגט פערשרייבען אויפ'ן נאָמען פון אַ פּערזאָן, וועלכע בעזיצט אַנ'אייגענעם האַנדעלס-פּאַטענט.

די ביכהאַלטערן און סוחרים זענען אין אַ טעות, אויב זיי מיינען, אַז ס'איז גענוג, אַז עס ווערט פערשריבען יעדע טראַנזאַקציע מיט'ן נאָמען און אַדרעס פון קונה. מען דאַרף זיך אינטערעסי-רען ווער עס איז דער קויפער און צי ער גיט אָן אַ ריכטיגע אַדרעס און צי ער איז בכלל אַ סוחר, וואָס האַנדעלט אויף אַ פּאַטענט.

גאַנץ אָפט פּאַסירט אין דער פּראַק-טיק, אַז סוחרים קויפען איין אין לאָדז קאָמיסיאָנערען און אפילו פוהרמאַנעס און שפּיליטערס, און די פערקויפענדע פירמעס בעגנוגענען זיך דערביי בלויז מיט'ן איינשרייבען אין די ביכער די נעמען פון „שפּיליטער" אָדער פוהרמאַן דאָס איז נישט אין אָרדנונג. אויב מ'וויל אַז עס זאָל אָנערקענט ווערען 1 פּראָצ. אימזאַץ-שטייער חי פון הורט, מוז מען פערשרייבען דעם נאָמען און אַדרעס

פון סוחר, וועלכער בעזיצט אַ פּאַטענט און שטעלט מען פעסט, אַז אַזאַ איינ-צעלהייט איז נישט ריכטיג, קען מען שוין פסל'ן די ריכטיגקייט פון די האַנ-דעלס-ביכער.

לאָדזער פאַרשטעהער אין „לויתן"

אין פּרעזידיום פון פערבאַנד פון דער גרויס-אינדוסטריע, האַנדעל, מעטאַ-לורגישע-אינדוסטריע און פינאַנצען בעז קאַנט אונטערן נאָמען („לויתן") זענען אַריין מצד דער לאָדזער גרויס-אינדו-סטריע דער פּרעזעס פון האַנדעלס-קאַ-מער ראַבערט גייער און ה' קערענבוים

פאַר קאָמוניזם

(§) אַלס אָנגעקלאָגטער אין פער-שפּרייטען קאָמיניסטישע אויפרופען איז נעכטען פער'משפּט געוואָרען אויף 6 חדשים פעסטונג אַ געוויסער בייריש מאַנדעלקאָרן פון פראַנטשישקאַנער 20.

קופּאָן № 123
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מאָנטאָג, ד. 1. יוני פון 8 אָוועגד.

רעגיסטראַציע אויף אַרבייטסלאָזען-שטיצע

היינט מאָנטאָג הויבט זיך אָן די רעגיסטראַציע אויף דרינגענדער שטי-צע פאַר אַרבייטסלאָזע פאַ'ן חודש יוני. די רעגיסטראַציע וועט פאָרקומען אין ביוראָ פון דער גאַס 28 שיסער-פּולק 32.

דינסטאָג — K, L, Ł
מיטוואָך — M, N, O
מאָנטאָג — A ביז J איינשליסליך.

מיטינגען פון טעקסטיל-אַרבייטער געגען רייסען די לוינען

(—) נעכטען זענען אין אונזער שטאָט פאָרגעקומען 6 מיטינגען פון טעקסטיל-אַרבייטער, אויף וועלכע רעדנער פון די קלאַסען-פעראיינען האָבען גערעדט וועגען דער קריטישער לאַגע אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע, דעסטגלייכען זע-גען די רעדנער אַרויסגעטרעטען געגען רייסען די לוינען, אָנווייזענדיג, אַז די אַרבייטער אַרבייטען סיי ווי נישט קיין פולע וואָך און פערדינען אַזוי אויך גאַנץ ווייניג. עס זענען דערויף אָנגע-נומען געוואָרען רעזאָלוציעס, מיט אַלע מיטלען זיך געגענצושטעלען דער רע-דוקציע פון די לוינען.

אין קאַמף פון ליידענשאַפטען

ראָמאַן פון לאָדזער לעבען

(24-טע פאָרטזעצונג)

באַטיקעלי האָט שוין איצט געוואוסט מעהר, וויפיל ער האָט ערוואַרט געוואָהר צו ווערען. קודם כל האָט ער איצט געוואוסט אַזעלכע סודות, וועלכע זאָ וועט אפשר קע-נען פערקויפען פאַר גראָב געלד.

ער האָט זיך ווידער געווענדעט צו דער קראַנקער:

— וואַך אויף! הערסט. איך בעפעהל דיר, דו זאָלסט זיך אויפוואַכען און זאָלסט פּולשטענדיג פערגעסען וועגען אַלץ, וואָס דו האָסט מיט אַ מינוט פריהער געזאָגט. - האָט ער אויסגערופען אין אַ בעפעהלענדען טאָן.

אין אַ ווייל ארום האָט מאַרי געעפענט די אויגען און מיט אַ פערוואונדערטען בליק האָט זי אַרומגענומען דאָס צימער.

— וואָס איז געשעהן מיט מיר! — האָט זי נעשעפּ-טשעט מיט אַ שוואַך קול.

— אַך, ווי דער קאָפּ טוט מיר וועה!

און גלייך איז זי אַריינגעפאַלען אין אַ טיפען, נאַטיר-ליכען שלאָף.

באַטיקעלי האָט נאָך נישט געהאַט בעוויזען אָוועקצו-לייגען די שלאָפענדע אויף דער קאַנאַפּע, ווי מען האָט דערהערט אַנ'אונגעדולדיג קלאַפּען אין דער טיר. דאָס האָט פּידואַרד אַ שטאַרק נייגעריגער, מעהר נישט געקענט איינ-שטעהן און וואַרטען.

— קען מען שוין אַריינגעהן? — האָט ער געפרעגט.

— ביטע. איהר קענט אַריין. מיין עקספּערימענט איז געענדיגט. — האָט געענטפערט דער איטאַליענער. - איהר קענט אַריין.

און רידוואַרד איז צוזאַמען מיט דער שוועסטער שנעל אַריין אין צימער און איז צוגעגאַנגען צו דער שלאָפענ-דיגער מאַרי'ן.

— ביי גאָט, וואָס איז מיט איהר געשעהן? — האָט לעאַ אַנ'איבעראַשטע אויסגערופען.

— גאַרנישט, לאָרד, — האָט באַטיקעלי רוהיג געענט-פערט. — די קראַנקע איז איינגעשלאָפען. זי איז געוואָרען פערמאַטערט פון עקספּערימענט. אין עטליכע שעה אַרום וועט זי זיך ערשט אויפוועקען.

— נו, וואָס? - האָט רידוואַרד אַנ'אונגעדולדיגער גע-פרעגט, — האָט זיך איינגעגעבען דער עקספּערימענט? האָט זי צוריקגעוואונען דעם פערלוירענעם זכרון?

דער היפּנאָטיזער האָט פאַמעלעך אַ גלעט-געטון זיין לאַנגער באָרד, ער האָט זיך פערטראַכט אין אַ ישוב-הדעת און געקלערט וועמען ער זאָל פערקויפען זיין געהיימניס: צי דעם רייכען לאָרד, צי גאָר דעם גאָר רייכען יאַקוב דיאַמאַנד? ער האָט זיך שנעל געטשלאָסען און געזאָגט מיט אַ רוהיג קול:

— לייזער נישט, בעהערטער לאָרד. מיינע בעמיהונ-

גען האָבען זיך אויסגעלאָזט מיט גאַרנישט.

13. קאַפּיטעל

דריי דעמאַנטען.

דערווייל האָט סטעפאַניאַ דירמאָגד זיך געפינען אין לאָנדאָן. איהר שטוב-מיידעל האָט געהאַלטען אין אויספּית-רען דעם בעפעהל פון איהר מאַדאַם, און געפּאַקט די זאַ-כען צו דער רייזע. ווי דער האָטעל-דינער האָט געמעלדען, אַז עפּעס אַ הער וויל רעדען מיט פרוי דיאַמאַנד.

הגם דער נאָמען נאַלף, וואָס האָט זיך געפינען אויף דער וויזיט-קאַרטע, איז איהר געווען פון ערגעץ-וואו בע-קאַנט, האָט דאָך סטעפאַניע זיך אָנגערופען מיט אַ גלייכ-גילטיג קול:

— איך קאָן נישט דעם דאָזיגען הער, און איך ווייס נישט, וואָס ער קען פון מיר פערלאַנגען. איבריגענס, בין איך אַזוי שטאַרק פערנומען מיט דער רייזע קיין לאָדז, אַז איך בין נישט אימשטאַנד קיינעם אויפצונעמען.

— דער הער האָט אָבער ערקלערט, אַז ער איז געצ-וואונגען אין אַזאַ וויכטיגען ענין, אַז איהר מוזט געפינען פאַר איהם כאָטש אַ ביסעל צייט - האָט זעגאָגט דער דינער.

— נו. אויב דער ענין איז אַזאַ וויכטיגער, קאָן מען איהם אַריינפיהרען—האָט סטעפאַניע ענדליך מטכים געווען.

אין אַ ווייל אַרום האָט זיך אויף דער שוועל בעווי-זען דאָס הויכע, שלאַנקע געשטאַלט פון דעטעקטיוו נאַלף, וועלכער האָט, טערנויגענדיג זיך טיף, זיך דערוועהנטערט צו מאַדאַם דיאַמאַנד.

— איהר וועט מיר שטאַרק מוחל זיין, וואָס כ'האָב

אייך געשטערט — האָט ער געזאָגט, זעצענדיג זיך אויף אַ פאָטעל, אויף וועלכען מאַדאַם דיאַמאַנד האָט איהם אָנגע-וויזען. דער ענין, וועגען וועלכען איך קום איז אָבער אַזוי וויכטיג, אַז איך האָב געמוזט אַזוי שטאַרק בעטען מען זאָל מיך צולאָזען צו אייך. ער איז נוגע אייער געעהרטען מאַן אין יענער לעצטע זילבער, מיט וועלכער ער האָט חתונה געהאַט אין לאָנדאָן.

סטעפאַניאַ האָט אויפמערקזאַם אויסגעהערט זיינע רייד.

— ווי ס'איז אייך אודאי בעקאַנט, — האָט דער דעטעק-טיוו ווייטער געצויגען, — איי אָפּגעברענט געוואָרען אַ ווילע אויף פעסטינגס-סטריט, וואו עס האָט געוואוינט יענע אונ-ווירדיגע פרוי, און זי אַליין איז דערביי פערשוואונדען גע-וואָרען אָהן שפּור. מיט עטליכע טעג צוריק האָט זיך צו מיר געווענדעט הער דיאַמאַנד מיט אַ ביטע, אַז איך זאָל איהם פאַר יעדען פּרייז אויפזוכען זיין פערלוירענע גע-ליבטע. געוויס האָב איך אָהן ספק איהם צוגעזאָגט צו ער-פילען זיין וואונש. איך בין אָבער אַ עהרליכער מאַן, און איך בין טיף עמפּערט פון הער דיאַמאַנד'ס אונווירדיגע האַנדלונג לגבי אייך אַלס זיין געזעצליכע פרוי. דעריבער האָב איך בעשלאָסען אויפצוזוכען יענע לעאַניע זילבער און די רעזולטאַטען פון מיין אַרבייט האָב איך אָפּגעמאַכט ביי זיך נישט איבערצוגעבען אין די הענד פון אייער מאַן, נאָר אייך, געעהרטע פרוי, כדי איהם איינמאָל פאַר אַלע-מאָל, אויף שטענדיג אונמעגליך צו מאַכען זיך צו טרעפען מיט זיין געליבטע. זעלבסטפערשטענדליך, וועל איך אייך נישט קענען דינען אָהן אַ געוויסער פערגיטיגונג. אַזוי ווי די אַרבייט איז אַ גענוג שווערע, רעכען איך, אַז איהר וועט מיר געבען אַ ענטשפּרעכענדע בעלוינונג.

(פאָרטזעצונג קומט).

„גירוש-מאסקווע"

(ענדע פון זייט 3)

בקשה וועגען עפענען די שול, אָנווייזענדיג, אַז לויט די גרונד-געזעצען מעג יעדער פריי אָפּריכטען זיין גלויבען. קיין אָפיציעלער ענטפער אויף דער בקשה איז נישט געגעבען געוואָרען, אָבער פאַר זייער מוטיגען שריט זענען זיי ביידע האַרב בעשטראָפט געוואָרען. דעם 2. סעפּטעמבער, 1892, איז אַרויס אַ קייזערליכער בעפעהל: 1) דערוויי-טערן ז. מינאָרן פון זיין ראַבינער-שטעלע, אַרויסשיקען איהם פון מאָסקווע און פערוועהרען איהם אויף שטענדיג צו בעזעצען זיך, ערגעץ-וואו אויסער דער יודישער „טשאַרטאַ"; 2) אַרויס-שיקען א. שניידער'ן פון מאָסקווער גובערניע אויף צוויי יאָהר צייט. צו-גלייך האָט דער זעלבער קייזערליכער בעפעהל פאָרגעשריבען, אַז ביז צום 1. יאַנואַר 1893 זאָלען די גבאים פער-קויפען דאָס שול-הויז אָדער אויסנוצען עס פאַר אַ צדקה-אַנשטאַלט, — אַ נישט וועט די מאָסקווער אַדמיניסטראַציע עס אַליין פערקויפען דורך אַנ'עפענטליכער פערשטייגערונג.

וועגען דעם, אַז יודען זאָלען אַליין פערקויפען די שול, האָט דאָך קיין רייד אפילו נישט געקענט זיין. עס איז, אַלזאָ געבליבען, אַריבערצופיהרען אַהין איינע פון די יודישע צדקה-אַנשטאַל-טען, און דאָ האָט זיך אָנגעהויבען אַ לאַנגע טראַגי-קאָמעדיע. די אַדמיניס-טראַציע פלעגט שטעלען די בעדינגונג, מען זאָל אַפריהער דעם בנין רעמאָנ-טירען, וואָס מעהר צופּאַסען צו די צי-לען פון דרם צדקה-אַנשטאַלט, עס זאָל וואָס ווייניגער דערמאָנען אָן דער גע-וועזענער שול; זי פלעגט אַלץ בלייבען אומצופרידען, פאָדערן ווייטערדיגע ענ-דערונגען, — און אַז מען איז, ברוך-השם, ענדליך געווען פערטיג מיט דעם רע-מאָנט, פלעגט די רעגירונג פערמאַכען די אַנשטאַלט, וואָס מען האָט געוואָלט אַריבערפיהרען, און ווידער איז געהאָנ-גען דער הלף פון דעם קייזערליכען בעפעהל איבער דעם שול-בנין. אָנ-פאַנגס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען

בעזעצען [דאָרט די יודישע הענדווער-קער-שול. נאָך פיל נגישות און צוטשע-פענישען, איז דער נויטיגער רעמאָנט שוין געווען פערענדיגט — האָט זיך די אַדמיניסטראַציע אונטערגעצאָלט. און אין יאָהר 1895 די האַנדווערקער-שול פערמאַכט. דאָס אייגענע האָט זיך ווי-דערהאָלט מיט דער תלמוד-תורה. אויך זי איז אין יאָהר 1897 צוגעשלאָסען געוואָרען, איידער מען האָט בעוויזען אַריבערפיהרען זי אין שול-הויז. פאַר דער קאָראָנאַציע פון דעם נייעם קייזער ניקאָלאַי דעם צווייטען האָבען די גבאים דערלאַנגט אַ בקשה, מען זאָל צוליב דעם דערלויבען עפענען אַ שול. דער

ענטפער איז געווען, אַז מען האָט זיי אַרויסגערופען צום פּאָליצײ-מייסטער און גראָב אָנגעוויזען אויף די „פרעכ-הייט פון טאַקטלאָזיגקייט" פון זייער פערלאַנג. דאָס הייפעל מאָסקווער יו-דען האָבען געהרלפען אין איין מאָ-טערן זיך, מיהען און קליגען זיך, אָבער נישט דערלאָזען די אַדמיניסטראַציע זאָל, לויט דעם בעפעהל פון אַלעקסאַנ-דער דעם דריטען פערקויפען דעם שול-בנין. און ערשט אין יאָהר 1906 האָבען זיך די יודען אין מאָסקווע דערוואַרט, אַז די שול איז ווידער געעפענט גע-וואָרען.

דער פשוט'ער יוד פון ראַדין

(ענדע פון זייט 4)

חיים" אַרומפאָהרען איבער יודישע שטעט און שטעטלעך פערשפרייטען זיי-נע ספרים. קומען פלעגט ער אינקאָגני-טאָ, קיינער זאָל נישט וויסען ווער ער איז (ווי בעקאַנט, האָט ער זיין ספר „חפץ חיים" אַרויסגעגעבען נישט אָנגע-בענדיג דעם נאָמען פון מחבר, דערנאָכ-האָט מען איהם טאַקע געקרויגט מיט'ן נאָמען פון זיין ספר. זיין אמת'ער נאָ-מען איז ר' ישראל מאיר הכהן) און פערקויפען זיינע ספרים, וויפיל אומיצער פלעגט געבען פאַר זיי — אפילו קויפט.

אַזאַ פּרינציפּ האָט דער „חפץ חיים" אין מסחר. און דער חפץ חיים ווי ידוע איז כל ימיו געווען אַ „סוחר". ער האָט נישט געוואָלט קיין רבנות-שטעלע ביז'ן היינטיגען טאָג. אַז ער איז געקומען קיין ראַדין איז ער געוואָרען אַ קרעמער. ער האָט די ערשטע יאָהרען געהאַנדעלט מיט הערינג, האָט ער די פעסלעך הע-רינג מפקיר געווען און אָנגעהויבען צו האַנדלען מיט חלה און ברויט. אַז דער „חפץ חיים" האָט געגעבען די אמת'ע גוטע וואָג, פערשפּאַרט מען צו זאָגען, האָבען יודען אין שטעטל זיך אַ לאָז געטאָן צו איהם. דערזעהענדיג אַז דאָס גאַנצע שטעטעל קויפט ביי איהם, האָט דער „חפץ חיים" בעשלאָסען זיין גע-שעפט צו ליקווידירען. עס איז דאָך השגת גבול, אַנדערע יודען דאַרפען דאָך אויך לעבען!

אַזוי איז דער חפץ חיים געוואָרען אוים קרעמער און לעבט פון זיינע ספרים.

מיט עטליכע יאָהר צוריק, אַז דער „חפץ חיים" האָט זיך נעקליבען קיין ארץ ישראל, האָט ער זיך בעטראַכט: אפשר האָט ער אין די יאָהרען, בעת ער האָט נעקרעמערט, אומיצען בע'עול'ט!.. האָט ער צונויפגערופען אַלע ראַדינער יודען אין בית-המדרש און ערקלערט דעם עולם, אַז ער האָט שטאַרק מורא פאַר זינגע זינד בין אדם להבירו, וואָס ער האָט אפשר געטאָן בעת ער איז געווען אַ קרעמער, און דעריבער שענקט ער 500 רובל אויף אַ מקוה אין שטאָט און בעט אַלעמען מחילה טאָמער האָט ער עמי-צען גענאַרט.

אַז דער „חפץ חיים" איז געוואָרען אוים קרעמער, זענען שטעטעלדיגע בעלי בתים געקומען צו איהם און איהם גע-בעטען ער זאָל ווערען רב אין ראַדין. האָט ער בשום אופן נישט געוואָלט ווע-רען רב. צום סוף האָט ער מסכים גע-ווען נאָר בתנאי, אַז מען זאָל איהם דערפאַר קיין שכירות נישט צאָהלען און נאָך אַ תנאי: מען מוז איהם פאָלגען.

אוועק אַ שטיקעל צייט און דאָס ווייב האָט אָנגעהויבען בעטן „חפץ חיים" צו מאָנען מזונות. אַנדערע געשעפטען פער-לאָזען, קיין שכירות פאַר רבנות נעמט ער נישט, מען דאַרף דאָך לעבען!

— אַז שטאָט בעט זיך ביי דיר, זיי דיר נעבען שכירות בכבוד גדול, — האָט דאָס ווייב גע'טענה'ט — פאַרוואָס זאָל-סטו נישט נעמען?

— נאַרעלע, — האָט איהר דער חפץ חיים געענטפערט, — כל זמן איך װיל נישט נעמען, וויל מען מיר געבען בכ-בוד גדול, זאָל איך אָבער וועלען נעמען, וועט מען מיר שוין נישט ווילען געבען בכבוד גדול, איז נישט כדאי'ער פאַר דיר, אַז שטאָט זאָל אונז וועלען צאָהלען שכירות באָבוד גדול?..

מאַכט זיך אַמאָל, אַז צוויי צדדים קומען צום רב זיך משפט'ן. דער „חפץ חיים" פסקנ'ט אַזוי און אַזוי, ווייל איין צד נישט פאָלגען, שיקט תיכף אָפּ דער רב זיין כתב רבנות און פון דעמאָלט אָן בלייבט שוין דער „חפץ חיים" אין ראַ-דין אַ פשוט'ער יוד, ווי אַלע קליינשטעט-טערדיגע יודען.

א פשוט'ער יוד פון ראַדין.

—:0:—

„HERCLIJA"
PENSJONAT - INTERNAT
dla dzieci i młodzieży
w pięknym lesie
CZARNIECKIEJ-GORY
OTWARCIE 1-go CZERWCA r. b.
Korepetycja, gimnastyka, i rozrywki pod kierownictwem sił fachowych.
wszelkie kąpiele lecznicze, wykwitna kuchnia—
Najtroskliwsza opieka i pielęgnacja zapewniona.
Dokładne informację i zapisy przyjmuje
p. Poznańska, ul. Magistracka 20, telefon 20-103.

PENSJONAT
„BAJKA" w OTWOCKU
ul. GLINIECKA 7.
נעהמט אָן בעשטעלונגען. אַלע מאָדערנסטע איינריכטונגען: צענטראַל-בעהייצונג, לויפענדעס - וואַסער וואַרם און קאַלט, ראַדיאָ, טעלעפאָן, לאַזשעבקעס, גרויסע און ליכטיגע צימערן.
צוגענגליכע פרייזען ● אַ שטרענג כשר'ע קוך
בעשטעלונגען ווערען אויך אָנגענומען טעלעפאָניש נומער 23.

ווינכטיג פאַר אַלע
דער בעוואוסטער מאַלער-מייסטער ז. וועלניאַרזש נאַרוטאָוויטשאַ 10
צוריקקומענדיג פון אויסלאַנד נעמט אָן פערשידענע מאָל ער-אַרבייטען לאַחם-אַרבייט, אַלעינע און טאַפּעטען לויט'ן אויסלענדישען סיסטעם מיט די נייעסטע טעכנישע מאַלער-מאַשינען
בעמ.: צוליב דעם הערשענדען קריזיס זענען ביי מיר די פרייזע רעדוצירט פון 25 ביז 40 פראָצענט.
ערשטקלאַסיגע אַרבייט, סאָלידע בעהאַנדלונג
געדענקט דעם אַדרעס Narutowicza 10 געדענקט דעם אַדרעס

„הצפירה"
עתון יומי, מדיני וספרותי (נוסד בשנת תרכ"ב)
מופיע בוורשה מיום הראשון, 15 מרץ 1931
בהשתתפות טובי הסופרים העברים.
הכתבת: „Hacefira", Warszawa, Leszno 54, tel. 709-95
מתקבלת החתימה:
בפולניה — לחודש 7 זהובים.
הכתבת למשלוח מכתבים:
„Hacefira", Warszawa, skrzynka pocztowa 509
בלודז „הצפירה" ישולח ע"י שליחים מיוחדים בבקר השכם.
בכל עניני „הצפירה" לפנות: לבא כח של „הצפירה" ז. ווינער, קונסטנטינובסקה 49.

„(Ruch") אין אַלע פאָהר-קיאָסקען
קויפט דאָס מען קען בעקומען טעגליך 6 זייגער פריה
לאָדזשער טאָגעבלאַט
8-פריה!

קינא
ZACHĘTA
זגיערזשער-גאַס 26.
היינט און טעגליך! גרויסער דאָפּעלט-פּראָגראַם!
1. בילד אונטערן נאָמען
די בעקאַנטע פון שלאָף-וואַגאָן
גרויסע עראָטישע דראַמע אין דער הויפּטראָלע:
מאַרלענאַ דיטריך
די בעקאַנטע העלדין פון פילם „מאַראָקאָ".
2. בילד פראַכטפולע קאָמעדיע אונטערן נאָמען:
אַבי לעבען
אין ד"ר הויפּט-ראָלע: טשאַרלי טשאַפּלין.
אויסגעצייכנעט. אָרקעסטער אונטער לייטונג פון י. סטעפּאַנסקי
אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין די וואָכען טעג 4 אַ זייגער נאָכ-מיטאָג. — שבת, זונטאָג, און הגאות 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג.
פרייזען ערמעסיגט. פרייזען ערמעסיגט.

Gimnazjum Żeńskie
Józefa Aba w Łodzi
Zielona 10 telefon 122-12
אָנמעלדונגען פון קאַנדידאַטינס נעמט אָן דער סעקרעטאַריאַט פון גימנאַזיום טעגליך פון 10 ביז 13.
דירעקטאָר י. אַב.

לעזט דאָס „לאָדזשער טאָגעבלאַט"

געשמאַקע כשרע מיטאָגע
צו צוגענגליכע פרייזען ביי זילבערשאַץ
נאַרוטאָוויטשאַ 41 פאַרטער לינקס.

אויטאָגענישע שווייסונגען
מעטאַל-בעאַרבייטונגען
און שלאָסער-אַרבייטען
פאַר האַנדווערקער ראַבאַט!
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11/13,
(róg zachodniej)

די שענסטע פאָטאָגראַפישע אויפנאַמען
און סאָלידע אויספיהרונג איז נאָר אין דעם
ערשטקל. קונסט-פאָטאָגראַפישען אַטעליער
„PARISIEN"
אינהאַבער: ה. סראָקאַ, לאָדז, פראַנציסקאַנער № 30
עס ווערען אויסגעפערטיגט אַלערליי אַרבייטען, וואָס אָנבעלאַנגט צו פאָטאָגראַפיע, צ. ב. רעפּראָדוקציעס פון מאַלער-בילדער, מאַשינען-פּלענער, אַרכיטעקטור, פאַבריקס-לאָקאַלען, אינערן און אויסערן-אויפנאַמען, פעראיינס-בילדער, גרופּען, בעלער, באַנקע-טען, אַרטיסטישע קרייזען, אַמאַטאָרען-פאָרשטעלונגען א. אַ. וו. אַלע אויפנאַמען ווערען אויסגעפיהרט דורך מיר פערזענליך. ספּעציאַליטעט פון פּאָרטרעטען, ווי אויך אַ גרויסער אויסוואַהל פון פערשידענע ראַהמען, צו זעהר ביליגע פרייזען.
צופאָהר מיט די טראַמוויען 1, 6, 14.
מיט אַכטונג
Zakład Fotograficzny
„PARISIEN"
wł. H. SROKA
Łódź, Franciszkańska 30

האַלאָ לעטניקעס!
לאָזט נישט אייער פערמעגען אויף הפקר!
ווילט איהר האָבען אַ רוהיגע זומער-וואַ-נונג מוזט איהר זאָפאָרט, איידער אייער פאַמיליע פאָהרט אַרויס, אויף די נאָטו פאַר מינימאַלע קאָסטען פערזיכערע אייער היים געגען גנבה און שרפה
אינפאָרמאַציעס ווערען ערטיילט אומזאָנסט אין ביוראָ: בוזין, לאָדז, אַגראָדאָווא 3
Telef. 191-48.
און ביי ה' שלעזינגער, לאָדז, שרוד-מיעסקאַ 47 (פר. נ. צעגעלנ. № 17)
Telef. 211-22.

אַכטונג! צוקערניעס
און לעמאָנאַדע-פאַבריקאַנטען
פערשידענע געשמאַקען פון ערשטקלאַסיגע פיר-מען און אַלע די געהערע, שטעל איך צו צו הויזע יעדע קוואַנטום. קאָנקורענץ-פרייז
מ. פיגולא לאָדז, אַלטער-מאַרק 3

אַ יונגע מיט 6 קל. בילדונג ביז 16 יאָהר
קען זיך זאָפאָרט מעלדען אין דער קליינהענדלער באַנק, אַגראָדאָווע 2 פון 9 אַ זייגער פריה צו דער פערוואַלטונג
2599

געוועזענער מיליטער-בעאַמטער
ב. מאַז,
פיעטריקאָווער № 10
שרייבט ביטעט און גיט געוויסענ-האַפטע עצות אין אַלע
מיליטער-ענינים.
ספּעציאַליסט פאַר ביטעס שרייבען פאַר איינציגע שפייזער

שרייבען שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס. אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָרניט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע ניט.
זאַוואַדזקאַ 19 ו' ש', פר

געגען שוויים פון פיס
און אָדטשיסקעס נוצט נאָר דעם שוין 20 יאָהר בעוואוסטען פּראָשעק און פּלאַסטער „ראַדיקאַל" פּרייז נור 30 גראָשען. נוצט נישט קיין אַנדערע ערהנליכע נאָכמאַכונגען, וועלכע ברענגען קיין נוצען און שאַדען די פיס און אייער געזונד. אויך אַ גוט מיטעל צו וואַנצען און שוואַרצע ווערים פרייז 50 גראָשען. אויך פּלין „ראַדיקאַל" וואַשט אָפּ שמוץ און פלעקען פון אַלע קאָלירטע שיך פרייז 70 גר. אַ פלעשעל אויך קינסטליכער שניי נוצט אויף פערשידענע פערוויילונגען ווי חתונות, בעלער פרייז 30 גראָשען אַ שאַכטעל. צו בעקומען ביים ציימונגס-פערקויפער ווינער פיעטריקאָווער 10.

קאָלערטע און ווייסע דאַמען-וועש
ROBOTA RĘCZNA—האַנד-אַרבייט
נעמט אָן צו שטיקען און נייען מיט אייגענע ווי אויך אָנפערטרויטע וואַרע ווי Petite-reine Crêpe-de-Chine א.ז.וו. אַלעס לויט פּאַריזער און ווינער זשורנאַל. זאַוואַדזקאַ 27 בליוויס.

פוילישע שפּראַך
ווערט ערלערנט גרינדליך דורך אַ ערבנר בצ"ט
חםכאַרניאַ 29, ה. ג'

אליכם אישים אקרא
וקולי אל בני אדם
בצדק כל אמרי פי
ואין בהם נפתל ועקש
אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אָנ-געוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ
פעטריקאָווער 17
2-טער הויף פאַרטער
דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79,
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאַ-בעזפיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פוילען איז משך פון 24 שעה. אַפּע-לאַציעס, אָפּאָזיציעס, אַדוואָקאַניעס, רע-קורסען וועגען פּעסער, וויזעס אין קאַ-מיסאַריאַט-זשאַנדו, וועקסעל-אינקאַסאָ אויף גאַנץ פוילען און גאַליציען ווערען פינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פרייזען. שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצו אינטערציעס, אַקטן, דאַראַוויזנעס אַלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען אַדורכצופיהרען, עווענ-טועל מיט אַנ' אַדוואָקאַט.
י. מאַנעלא
2-טער הויף פאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79.

אַ פּראַנץ-געשעפט
אויף וואָלטשאַנסקאַ № 226 (נעבען אויטאָבוס-סטאַציע). פּאַסענד פאַר פערשידענע צוועקע. פון זאָפאָרט איבערצוגעבען. עלעקטרישע און גאַז-איינריכטונג מיט עווענטועל אָהן טעלעפאָן צו ערפאַהרען פון 10—1 אין רעסטאָראַן פון זעלבען הויז.

ווינכטיג פאַר סוויטער-מאַכער
אַ זשאַגאַט-מאַשין גאַנץ אויטאָמאַטיש פון דער פירמע „פלענטע" פרייזווערט צו פערקויפען. זאַכאָדניאַ 21 ביי גרינבוים.

די בעפעלקערונגס-אַנקעטע
וואָס מוזען צוגעשטעלט ווערען דעם מאַגי-סטראַט שפּעטסטענס ביז'ן 14. מאַי, ווערען אויסגעפערטיגט אין ביוראָ „אַרגוס" זאַכאָדניאַ 36 פראָנט, פאַרטער.

בשורת ספר חדש
יצא לאור ספר „באור ומדרש תורה" פירוש על חמשה חומשי תורה ביחוד על דברי המדרש רבה הסתומים מאת הרב הגאון ר' ברוך בענדיט גליקסמאן ז"ל. חלק שני על שמות ויקרא במדבר דברים. להשיבו אצל נכדו המו"ל
פ. ז. גליקסמאַן לודז זאַוואַדזקאַ 16a

ווינכטיג פאַר דאַמען!
מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַר-בייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט דעם אַדרעס:
גאָר פאַר 2.50 זל.
23 זאַוואַדזקאַ 23
אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.
בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויס-פערטיגונג — ביליגער 50 פּראָצ. ווי איבעראַל
„TOLA"

דאַמען-סאַקעווקעס
פון אַלטע פילץ-היטן אינט אָהנרשיר מנגע-אָדער דאַמען-היט, מאַך איך די שענסטע פּאַ סאָנס סאַקעווקעס אין פינגזנ' אויס פיהרונג צו שפּאָט ביליגע פרייזען.

אַנאָנסען-פרייזן [illegible]